

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14— „
Pe 3 luni . . . 7— „
Pe o lună . . . 2:40 „

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40— franci

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA
Strada Zrinyi N-rul 1/a.

INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fil.

Manuscrisurile nu se in-
napoiază.

O nouă primejdie națională.

— Autonomia catolică. —

De Z. Păclișan.

Viena, 10 Octomvrie.

Neamul nostru din Ardeal și Ungaria n'a stat nici odată în decursul dezvoltării sale istorice în fața unor primejdii atât de mari, cum sunt acestea în fața cărora stă astăzi. De când soarta ne-a pus alături de bunii noștri prieteni Unguri, viața ne-a fost o luptă continuă. Nu o luptă isvorită din lipsurile interne ale sufletului nostru, din nizuințele noastre spre progres ci o luptă desperată purtată pentru a ne apăra de loviturile înverșunate ale dușmanului.

În veacul al XIV-lea și în o bună parte a veacului al XV-lea după introducerea la noi, a feudalismului și după descentralizarea administrației statului, a trebuit să luptăm pentru a ne apăra moșia noastră, petecul nostru de pământ în care ne zăceau oasele părinților împotriva feudalilor hrăpăreți și lacomi. Lupta aceasta inegală a făcut din noi, popor liber și stăpân pe rosturile noastre, un popor iobag menit a uda cu sudorile feții și cu sângele inimii sale gheața din care izvoră bogăția pentru alții și din care noi primim numai atât, de cât aveam nevoie pentru a trăi de pe o zi pe alta. A urmat apoi un veac și jumătate de cumplite grigoarni religioase, când aceiași prieteni atotputernici voiau să ne răpiască, nu moșia pe care erau deja stăpâni, ci cea mai scumpă comoară a sufletului nostru: *credința*. Pentru atingerea acestui scop au întemeiat tipografii și școli, au tipărit cărți, au votat legi inspirate de cel mai selbateg prozelitism și au făcut din arhierii bisericii noastre simple unelte în mâinile superintendenților și ale principilor calvini. Atâta n'a fost de ajuns. În jumătatea primă a veacului trecut s'au aruncat cu o furie nemai pomenită asupra limbei noastre naționale, pe care voiau și voiesc până în ziua de azi să o înlocuiască cu o limbă străină de țirea noastră și astfel a urmat seria aceea nesfârșită de legi și ordinațiuni revoltătoare, cari stau ca o stâncă de granit în calea dezvoltării noastre culturale.

Lipsit de rostul și rolul, care ar trebui să-l aibă în conducerea afacerilor publice ale țării, lipsit de bogății și de libertăți și astfel lipsit și de putința unei evoluții culturale normale, *neamului nostru i-a rămas un singur refugiu, unde credea, că nu vor călca piciorare sacrilege și care va rămânea neprăbușit de mâni profane: biserica*. Aceasta ne este unica cetățuie, pe care am putut-o păstra în decursul veacurilor și în care sufletul nostru se simțea la adăpost sigur. Vedem însă, că șovinismul fanatic neîndestulit cu trista situație pe care ne-a creat-o până acum, vrea să ne despoaie de sufletul, de firea noastră na-

țională însăș. Căci propaganda, care o fac și lupta care o poartă pentru impunerea forțată a „ideii de stat național maghiar” nu e decât *tendința de-a ne lipsi de propriul nostru ideal național, de sufletul și de propria noastră ființă națională*. Realizarea „ideii de stat național maghiar” înseamnă *nimicirea desăvârșită, negarea existenței noastre naționale*. Și fiindcă, cum am zis, singurul zid de apărare al sufletului și al ființei noastre naționale românești e biserica, de aceea toate atacurile dușmane sunt îndreptate acum împotriva ei.

Primul pas decisiv în direcția aceasta e întemeierea episcopiei de Hajdudorog, care este, fără îndoială, cea mai mare lovitură venită în ultimele două veacuri asupra bisericii românești. Astfel e firească agitația uriașă, care ține încordată de-aproape un an de zile opinia publică românească și e foarte firească lupta, care s'a purtat și se poartă pentru a spulbera sau, cel puțin, a nimici efectele dezastruoase și urmările incalculabile ale acestui atentat. Ceeace regretăm e, că lupta nu s'a început — mai ales din unele părți — în timpul cel mai potrivit și nu s'a purtat cu energia și spiritul de jertfă cerut de importanța momentului și că pășirea noastră a fost lipsită de demnitatea reclamată de conștiința vredniciei și a valorii noastre și de conștiința mărimii dezastrului în fața căruia suntem puși. Sper însă, că vom înțelege în curând și mai ales, că vor înțelege cei competenți importanța acestor zile istorice și ne vor da, nouă și lumii întregi, pilda unui eroism potrivit cu gravitatea momentului.

Intemeietorii episcopiei de Hajdudorog vor merge, probabil, pe calea apucată. Ziarele vorbeau chiar înainte cu câteva săptămâni de o nouă primejdie pentru viața noastră națională, *de regularea autonomiei bisericii catolice*. Intemeierea episcopiei ungherești înseamnă pentru noi pierderea, desfacearea din corpul neamului nostru a 40—50.000 de români: înființarea autonomiei catolice însă, duplă planul cunoscut până acum, nu va însemna numai pierderea câtorva zeci de mii de suflete *ci contopirea întregii noastre provincii metropolitane unite în organismul bisericii catolice ungherești*. Pericolul este deci de sute de ori mai mare și astfel și lupta, pe care va trebui să o purtăm va fi o luptă pe viață și pe moarte.

Pentru ca publicul nostru să-și poată da seamă de ceea ce ni se pregătește și astfel să se poată gândi de pe acum la mijloacele de luptă, voi expune, pe scurt, dezvoltarea mișcărilor autonome ale catolicilor ungheri și voi arăta poziția, pe care au avut-o față de aceste mișcări reprezentanții bisericii noastre naționale unite.

Primele încercări pentru întemeierea autonomiei catolice s'au început în primăvara anului 1848. Până atunci fiind catolicismul religioasă de stat, biserica romano-catolică nu avea lipsă de autonomie. După ce însă s'a declarat

egalitatea și paritatea înaintea legii a tuturor confesiunilor recipiate (art. XX din 1848) și după ce prin articolul de lege III—1848 a fost pus în fruntea afacerilor statului un minister responsabil cu o influență covârșitoare în ce privește folosirea drepturilor de patron suprem, pe care-l avea și-l are regele apostolic asupra bisericii catolice, reprezentanții acesteia, clerici și mireni, au început lupta pentru a-și asigura o anumită independență față de statul devenit acum, din punct de vedere religios-bisericesc, indiferent. Reprezentanții acestei biserici nu puteau suferi, ca regele să-și deprindă drepturile sale de patronat printr'un minister care poate fi și acatolic și care e responsabil unui parlament, în care poate stăpâni ori când o majoritate cu sentimente potrivnice catolicismului, iar de altă parte nu puteau suferi, ca ei să fie lipsiți de drepturile și privilegiile de cari se bucurau în urma art. de lege XXVI din 1791 confesiunile protestante, mai ales după ce, cum am zis, art. XX din 1848 declarase absoluta egalitate și paritate, a tuturor religiunilor recepte. De aceea au înaintat dietei în 7 April 1848 o petiție, în care cereau asigurarea prin lege a drepturilor bisericii catolice și precizarea raportului dintre această biserică și puterea civilă a statului. Petiția n'a fost pusă în discuție. Au urmat apoi anii viroși ai revoluției, iar după înăbușirea ei stăpânirea grea a absolutismului, când nime nu mai avea timp și voie a se ocupa de astfel de chestiuni.

Chestia autonomiei a devenit din nou actuală îndată la începutul erei constituționale. În 1867 Maj. Sa a conces tinerea adunării „statului catolic ardelean” (erdélyi kath. status gyűlés) compus din clerici și mireni și în vara aceluiaș an ministrul de culte, br. Iosif Eötvös, a adresat primatului I. Simor o scrisoare deschisă, în care-l provoca să înceapă mișcarea pentru organizarea autonomiei bisericii catolice din Ungaria. Astfel primatul a convocat în Octomvrie 1867 o conferență a episcopilor ungheri la Buda, care a compus și publicat un proiect autonomice amănunțit și după modificările făcute în urma observațiilor primite dela diferiți bărbați clerici și mireni, l'a supus în 1 Octomvrie 1868 spre discuție unei noi conferințe, la care au luat parte episcopii și mai mulți membri ai parlamentului și ai casei magnaților. Discuția asupra proiectului la propunerea lui Fr. Deac s'a omis și s'a decis ca episcopii să compună un statut electoral, pe baza căruia să se aleagă un anumit număr de delegați clerici și mireni, cari apoi să pregătească un nou statut electoral și numai congresul compus din delegați aleși pe baza acestuia (a statutului celui nou) să purcedă la stabilirea definitivă a proiectului autonomice.

Statutul electoral pregătit de episcopatul catolic a fost aprobat în 28 Ianuarie 1869 și de Maj. Sa și îndată s'au început alegerile pentru congresul pregătit, care conform ordinațiunii regești avea să se compună din 152 membri (25 arhierii, 24 delegați clerici și 103 delegați mireni). După terminarea alegerilor s'au început, în 24 Iunie 1869 ședințele congresului, a cărui datorie era, cum am zis mai sus, să compună un nou statut electoral, pe baza căruia să se facă alegeri noi pentru congresul, care va rezolvi apoi definitiv chestia autonomiei. Acest congres și-a isprăvit repede lucrările, astfel încât noul statut a putut fi aprobat din partea regelui în 27 Septemvrie din acelaș an. În vara anului 1870 s'au făcut alegerile deputaților (1/3 clerici, 2/3 mireni) cari au fost convocați la congres pe ziua de 26 Octomvrie (1870). Cu pregătirea proiectului de organizare a autonomiei a fost însărcinată o comisie de 27 membri, iar

congresul a fost amânat. Terminându-și comisia lămuririlor congresul a fost din nou convocat pe ziua de 11 Martie 1871 și a început discuția asupra proiectului pregătit de cei 27 membri, care a durat până în 21 Martie când s'a început discuția pe paragrafi. În 29 Martie proiectul a fost votat cu foarte puține modificări, iar în ziua următoare s'a ales o comisie de 12 membri, care avea datoria de-a se îngriji ca acela să capete prealalta sancțiune din partea Maj. Sale.

Statutul primit de congresul acesta consta din 5 capitole împărțite în 129 paragrafi. În capitolul prim se descrie — în general — competența autonomiei catolice și se stabilesc organele ei administrative.

Competința autonomiei se extinde asupra tuturor chestiunilor privitoare la alegerea dignitarilor, la administrarea averilor școlilor și fundațiilor bisericesti catolice fără deosebire de rit sau naționalitate, iar organele acestei autonomii sunt: a) adunarea regnicolară catolică (országos katolikus gyűlés) și organele ei executive, b) adunările și senatele diecezane (egyházmegyei gyűlés és egyházmegyei tanács), c) senatele tractelor protopopești și d) adunările generale și senatele parohiale (egyházközségi gyűlés és tanács).

Capitolul al doilea se ocupă pe larg de competența adunării regnicolare și a senatului direcțional (igazgató tanács). Adunarea regnicolară se compune din 201 membri (25 episcopi, 5 prepoști și abați, 37 reprezentanți de-ai clerului și 134 mireni) dintre cari 27 sunt români (4 episcopi, 6 preoți și 17 mireni). Toate numirile în beneficiile înalte bisericesti, cari până aci se făceau din partea regelui la propunerea guvernului, se vor face pe viitor la propunerea adunării regnicolare catolice, respective a senatului direcțional (§. 14). Adunarea aceasta regnicolară stabilește planul de învățământ pentru toate școlile catolice (greco- și romano-catolice) din Ardeal și Ungaria cu excepția seminarelor și a școlilor mănăstirești, regulează poziția, starea materială și calificarea profesorilor și dascălilor; administrează direct, respectiv controlează administrarea tuturor averilor și fundațiilor catolice școlastice și bisericesti; controlează activitatea organelor administrative înscrise mai sus (adunările și senatele diecezane, senatele protopopești, adunările generale și senatele parohiale); trage la răspundere pe toți învățătorii, profesorii și ceilalți slujbași pentru delictele comise și stabilește normele după cari au să se rezolve diferitele controverse ivite între cler și popor. Prezidentul adunării e primatul, iar în absența lui metropolitul cel mai bătrîn în oficiu. Urmează apoi o mulțime de paragrafi despre sfera de activitate a senatului direcțional. În cap. III—V se

precizează competența adunărilor și senatelor diecezane, a senatelor protopopești, a adunărilor generale și a senatelor parohiale.

Statutul acesta autonom a fost prezentat în 12 Iunie 1872 Maj. Sale de o delegațiune condusă de primatul I. Simor. Maj. Sa l'a trimis guvernului spre „desbatere constituțională” (alkotmányos tárgyalás), care l'a pus apoi ad acta.

Astfel s'a început în deceniul din urmă al veacului trecut din nou mișcarea pentru organizarea autonomiei catolice. În Noemvrie 1897 a fost convocat un alt congres compus din deputați aleși în baza normelor stabilite în 1869. Congresul și acum și-a ales o comisie de 27 membri însărcinată cu pregătirea unui nou statut de organizare a autonomiei catolice, iar aceasta a ales din sâmul său o subcomisiune de 9 membri. Subcomisiunea a pregătit apoi până în Octombrie 1898 statutul, primit în anul următor și de majoritatea comisiei de 27. Conform proiectului acestuia organele autonomiei sunt numai: adunarea regnicolară, senatul direcțional și senatele diecezane. Privitor la administrarea averilor bisericesti și a diferitelor fundațiuni pîi se păstrează „status quo” și numai administrarea fondului religios, al instrucției, al universității și în general a tuturor fundațiilor făcute pentru promovarea învățământului, se va ține de competența autonomiei. Candidările a trei persoane pentru scaunele episcopale vor face episcopii comprovinciali (aparținători aceleiaș provincii metropolitane) și le vor trimite primatului, care va cere și sfatul senatului direcțional și împreună cu părerea sa proprie le înaintează prin ministrul de culte Maj. Sale spre a numi pe unul din cei propuși.

În 31 Ianuarie 1900 a fost convocat din nou congresul — amânat în decursul lucrărilor alese în 1897 —, care a și început discuția generală asupra proiectului prezentat. În 10 Februarie acesta a fost primit, însă înainte de-a se trece la discuția pe paragrafi s'a restituit comisiei de 27 ca să intre în tratative cu „factorii competenți”, adică cu episcopatul catolic și cu ministrul de culte. Comisiunea aceasta a emis din sâmul său o subcomisiune de 12 membri, care a ținut în tot decursul anului 1900 o mulțime de consfătuiri cu reprezentanții episcopatului (Laurențiu Schlauch, Oradea; br. Carol Hornig, Veszprém și Paul Szmrecsányi, Szepes) și cu reprezentantul ministrului de culte. Pentru ulterioarele tratative cu acest din urmă au fost delegați conții Iuliu Szapáry și A. Apponyi și canonicul Ludovic Rajner. În ședința din 18—22 și din 26—29 Martie 1901 comisiiunea de 27 a modificat proiectul satisfăcând în parte și dorințele episcopatului și și dorințele ministrului. Proiectul astfel modificat a fost supus încă o dată des-

baterii congresului convocat pe ziua de 9 Ianuarie 1902 și după discuții lungi a fost primit abia în 10 Martie din acelaș an. În 13 Martie a fost prezentat regelui, care l'a trimis ca și în 1871 guvernului spre studiere. De atunci guvernul a fost mereu solicitat să facă pașii necesari pentru rezolvirea definitivă a chestiunii. Astfel acum lucrurile par a se apropia de sfârșit.

Românii luând în considerare faptul, că ritul, disciplina și obiceiurile bisericești unite se deosebesc de ritul, disciplina și obiceiurile bisericești latine, că biserica unită se bucură de-o independență absolută față de biserica latină, independența garantată prin buila papală „Ecclesiam Christi” din 1853 și recunoscută și de legile statului (art. XXXIX — 1868); considerind, că poporul ține cu tărie la drepturile bisericești sale autonome și independente cum a dovedit în marele prasnac național serbat în 1848 pe „Câmpul libertății” lângă Blaj, când a cerut, ca „biserica română fără distincțiune de confesiune să rămână liberă, independentă dela ori care altă biserică” și că acelaș lucru l'a cerut și clerul în sinodul ținut la Blaj în 1850 pentru a alege pe succesorul lui Ioan Leményi, pretinzând ca „metropolitul să fie capul bisericești române atârnat singur dela apostolicescul tron al Maj. Sale și în cele spirituale nemijlocit dela Scaunul apostolic din Roma veche” și cerind dela noul ales „să păzească și să apere biserica noastră în vechea ei libertate, neatârnată de toată influența și subordinațiunea altor bisericești, ținându-se numai de nemijlocita atârnată dela patriarhul Romei veche” și că acelaș cler a zis în sinodul electoral din 1868 că „autonomia constituțională și sinodală a s. bisericești greco-catolice românești este și va rămânea restaurată pentru toți vecii” — au luptat din toate puterile împotriva încercărilor Ungurilor de a contopi în autonomia lor și de a nimici astfel drepturile fundamentale ale bisericești unite.

În 1869 au fost invitați și arhierii bisericești noastre, nu prin metropolitul lor cum ar fi trebuit, ci fiecare separat, ca să dispună alegerile pentru congresul pregătit convocat pe 24 Iunie a acelaș an. Acestei invitații i-au răspuns numai episcopul Orăzii mari (Iosif Pop Szilágyi) și al Lugojului (Alexandru Dobra). La lucrările congresului din 1870—71 au luat parte iar numai episcopul Orăzii și al Lugojului, Ioan Oltean, care a ținut în ședința XIV (17 Martie 1871) o vorbire patriotică lipsită de cel mai elementar simț de demnitate națională; o vorbire din care reproducem câteva propoziții pentru a se vedea cum nu trebuie să vorbească un vladică pus din mila lui Dumnezeu în fruntea bisericești române:

„Deși greco-catolicii — a zis el — au me-

Din literatură streină.

Un erou.

De Stefan Sabian.

Trad. Dumitru Rareș.

Intr'un cupeu de clasa întâi a trenului accelerat se află în nemijlocita apropiere a ferestrei un domn elegant. Să aibă cam la douăzeci și opt — treizeci de ani. Pe fața rasă se oglindește sumetia unui oficer de cavalerie — câteva cicatrice imprunută feței o înfățișare energetică. Și în ținuta trupului zace ceva milităresc. Stofa costumului de călătorie se înmădiază peste umerii lași și peste pieptul boltit; picioarele îi sunt înfășurate într'un țolișor din piele de cămilă. În mâna dreaptă, înmănușată, ține un volum din editura Tauchnitz, din care citește cu mare atențiune.

Povestirea noastră își ia începutul într-o mică stațiune din Elveția, unde a poposit trenul abea pentru două minute. Domnul cu cartea în mână aude cum se urcă cineva în vagon, cum apare, ceva mai târziu, în ușa deschisă a cupeului și cum intră. O damă. Domnul privește năcăjit întru câțva la persoana, care l-a întrerupt din cetit, mai apoi aruncă la o parte — totuș, curtenitor — țigăreța, care și-o aprinsese adineaori. O aruncă fiindcă dama este frumoasă, chiar foarte frumoasă. Să aibă mult

optsprezeci ani; păr negru, fața ca laptele și ca sângele, ochii albaștri, ca vinețelele.

Cu lipsa de stângăcie proprie unei domnișoare, care a fost părtașe de o creștere modernă, își depune domnișoara pălăria și jacheta și scoate din tășculița ei de călătorie o carte.

Domnul elegant privește câteva minute, cu atențiune, la fața plină de sănătate și la minunata statură a fetei, apoi ia din nou cartea în mână, cu o răceală impunătoare, și cetește mai departe.

Fata se așază la fereastră, față în față cu tinărul domn din cupeu. Frunzărind în volum aruncă vre-o câteva priviri fugare la vis-avis-ul ei. Încearcă să citească, dar mereu i rățăcește privirea la capul frumos, bărbătesc, aplecat asupra cărții.

Trenul aleargă sgomotos. Vine conductorul și pleacă în curând. O mică pauză.

Domnișoara: (timidă, cu întârziere). Dacă nu mă înșel... Pardon, domnule... nu ești d-ta Vasile B.

Domnul: (liniștit). Da, eu sunt Vasile B. A, d-ta ești, dragă domnișoară Blanca? Ce întâmplare!

Domnișoara: (îi întinde mâna, surizând, cu fața îmbujorată). Știam eu că nu poate fi altul. Ar fi sămănat prea tare. Dar tot te-ai schimbat...

Domnul: (surizând). Firește nu spre binele meu.

Domnișoara: (râde). Ei, n'aș putea susține așa ceva. Te-ai făcut mai corpulent...

Domnul: (glumet). Da, vezi, timpul, timpul...

Domnișoara: A, trei ani de zile! La vârsta d-tale nu însemnează nimic trei ani.

Domnul: Și par'că totuși! Nici nu m'ai recunoscut.

Domnișoara: Ei da, firește, în costumul acesta! De ce ești în civil?

Domnul: Am părăsit regimentul și nu mai ocup oficiul acesta.

Domnișoara: Pentru ce?

Domnul: (făcând un gest cu mâna, în semn de respingere ușoară a întrebării). O poveste veche, o poveste foarte veche... Dar te-ai schimbat și d-ta, d-șoară. Ba te-ai schimbat foarte mult chiar.

Domnișoara: (surzând). Firește, că nu în favorul meu.

Domnul: Erai un princhindel mic când te-am văzut pentru ultima oară, iar acum...

Domnișoara: Da, vezi, timpul, timpul...

Domnul: (fără de veste). Știi că sameni foarte mult cu Irma?

Domnișoara: (serios). Așa îmi spun toți.

Domnul: Ochii, gura, nasul, toate le ai dela dânsa, — chiar și frizura.

Domnișoara: (râde). Dar te rog, te rog.

tropolie întemeiată de s. Scaun apostolic și recunoscută de legile țării, totuși eu nu pot uita binele pe care l-au făcut clerului și poporului nostru primații Ungariei prin faptul, că au abzis de drepturile lor mitropolitane asupra episcopatelor noastre și au exoperat dela s. Scaun și dela Maj. Sa înființarea mitropoliei gr.-cat., nu pot uita — zic — că prin aceasta ei nu au încetat a fi primații Ungariei și delegații s. Scaun apostolic al Romei, de aceea voi primi și urma totdeauna provocărilor primatului țării”.

Spunea mai departe fieiertatul, că-și ține de cea mai sfântă datorie să primească și aprobe statutul autonom, deoarece e de părerea, că interesele comune ale bisericii catolice se pot apăra și discuta numai în adunări comune regnicolare.

Deputați pentru acest congres a ales numai dieceza Orăzii mari pe Iustin Popiu, Iosif Vulcan și Iosif Roman, cari protestând energic în 3 Noemvrie 1870 împotriva încercărilor de-a răpi independența bisericii noastre au părăsit sedințele congresului. În schimb însă publicul românesc a fost cuprins de-o agitație extraordinară și la glasul br. Vasile Ladislau Pop s'a ordonat la Alba-Iulia (13 Aprilie 1871) unde a declarat, că ori ce concluze și deciziuni ale congresului rom.-cat. regnicolar sau ale ierarhiei romano-catolice din Transilvania și Ungaria le consideră „ca nule și neexistente pentru provincia mitropoliei gr.-cat. de Alba-Iulia cu episcopii sale sufragane și cu întreg clerul și poporul greco-catolic”.

În anul următor reprezentanții clerului din întreaga provincie mitropolitană au cerut în conciliul I. provincial ținut la Blaj, ca „forma și administrațiunea provinciei de Alba-Iulia să se întocmească după ritul și disciplina bisericii orientale” și a declarat „cu toată solemnitatea provincia gr.-cat. de Alba-Iulia și Făgăraș de autonomă și independentă dela jurisdicțiunea ori cărei alte provincii bisericesti, atârână ea singură și imediat dela s. Scaun apostolic al Romei”.

În Aprilie 1893 cu prilejul alegerii actualului mitropolit, sinodul electoral își exprimă din nou, în manifestul din 16 a lunii amintite, dorința „ca viitorul mitropolit împreună cu episcopii sufragani să lucreze din toate puterile... ca independența autonomiei bisericii noastre dela ori ce altă biserică din patrie, să fie apărată așa încât cea mai mică ingerință din partea celor necompeteți în afacerile bisericii noastre și ale instituțiilor ei să nu se poată valida și cu atât mai puțin subordina provincia noastră bisericii de ritul latin din Ungaria, cu care biserică noastră este numai coordonată, neatârână dela nime altul, decât numai dela Capul bisericii ca-

tolice romane”. Același sinod „considerând, că în timpul din urmă tot mai tare ies la iveală tendințe de-a se crea pentru biserică de ritul latin din Ungaria un organism autonom în care să fie contopită și biserică noastră, prin ce existența și independența provinciei mitropolitane greco-catolice de Alba-Iulia și Făgăraș este greu amenințată; considerând, că aceste tendințe și-au aflat și expresiune concretă în statutul autonomiei catolice din Ungaria formulat în 1871, prin care biserică noastră și-ar pierde toată individualitatea sa de biserică autonomă, contopindu-se cu privire la toate afacerile sale școlare, fundamentale și în mare parte administrative în organismul bisericii de ritul latin din Ungaria... se simte dator a protesta solemn în contra tendințelor amintite și mai vărtos a statutului memorat și cere dela viitorul mitropolit, ca împreună cu episcopii comprovinciali să facă toți pașii de lipsă ca biserică noastră să nu fie contopită în organismul autonom al bisericii latine din Ungaria cu nici un preț, chiar nici cu prețul congruei aduse în legătură cu acea autonomie, ei din contră să se exopereze dela locul competent punerea în viață cât mai grabnică a unui organism autonom separat pentru biserică noastră și întru toate conform cu aspirațiunile și dorințele legitime și juste, accentuate de repetite ori de clerul și poporul român”.

Aceleași sentimente de legitimă indignare și de revoltă le-a manifestat congresul din 1897. Cu câteva luni înainte de deschiderea acestuia episcopii noștri au ținut la Blaj o conferință (în 23 Iunie). În conferința aceasta au hotărât să se pună față de noul congres în rezistență pasivă și au înaintat atât Maj. Sale cât și primatului un memoriu, în care au cerut respectarea poziției noastre de drept public a provinciei noastre bisericesti. Peste câteva zile (29 Iunie) s'a ținut la Cluj sub prezidiul profesorului universitar Alexandru Roman marea conferință a fruntașilor noștri, la care au participat 57 preoți și 131 mireni. Și aceștia au redactat un energie protest „împotriva încercărilor de-a fi contopiți în ori ce organism străin, vină acelea încercări din ori ce parte” și a declarat că „stă ferm pe bazele de dezvoltare ale dreptului istoric al bisericii române unite și ține neclintit la condițiile de existență ale acestei biserici: independența, caracterul ei național românesc și instituțiile sale răsăritene. În urmare enunță, că credincioșii acestei biserici nu pot lua parte la un congres autonom comun cu biserică catolică de ritul latin”.

În 4 Maiu 1899 Excelența Sa, actualul mitropolit a înaintat primatului o nouă scrisoare, în care zicea, că provincia noastră bisericască nici chiar în afacerile bisericesti de natură curat lumească nu-și poate jertfi autonomia sa și

nici nu poate admite în afacerile acestea jurisdicțiunea nici unei corporațiuni, fără a abziice de independența sa autonomică. Ultimul protest împotriva atentatului catolicilor unguri a fost acela al sinodului arhidiecezan ținut în Blaj la 22 Septemvrie 1899, compus de regretatul Augustin Bunea, care e o strălucită apologie a drepturilor bisericii unite.

Ziarele ungurești și după ele și ale noastre au adus înainte cu câteva săptămâni știrea, că ministrul de culte va prezenta în curând camerei proiectul despre regulară autonomiei catolice. Proiectul acesta, pe care nu-l cunoaștem, va fi sau statutul autonom primit de ultimul congres sau va fi un proiect vag, prin care biserică va fi îndrumată să-și alcătuiască un nou statut de organizare. Un lucru, însă, cunoscând mentalitatea și încăpăținarea compatrioților noștri și cunoscând ideile de cari au fost călăuziți în congresele anterioare, îl putem ști cu siguranță absolută: bisericii unite i-se pregătește o nouă lovitură, care o poate sgudui în însăș existența sa.

Stăm, prin urmare, în fața unei lupte extraordinare; extraordinară prin însemnătatea sa și extraordinară prin cantul de energie, de însuflețire și de abnegație cu care va trebui s'o purtăm. Acum nu e vorba, cum am zis mai sus, numai de câteva zeci de mii de suflete ci e vorba de contopirea provinciei noastre mitropolitane în organismul bisericii catolice ungurești. Dacă se va întâmpla și lucrul acesta, atunci biserică noastră este amenințată să-și piardă marea rol național și covârșitoarea sa influință, pe care a avut-o până acum asupra dezvoltării culturale a poporului nostru, atunci această biserică va deveni un corp mort, o mumie lipsită de caracterul său național și astfel lipsită și de viață.

Pentruca lupta aceasta decisivă să se sfârșească în favorul nostru, arhieriei cari ne cărmuiesc astăzi trebuie să se gândească, că dela eroismul, energia și spiritul lor de jertfă atârână viitorul bisericii, pe care o păstoresc astăzi și trebuie să se gândească la memorabilele cuvinte ale sinodului electoral din 1868: „ori care ar fi destinat de Spiritul sfânt a ocupa scaunul mitropoliei Albei-Iu-

frizura nu, frizura e a mea. Ochii, gura, haida de, părul e original al meu.

Domnul: M'am interesat de dv. amândouă, și după ce ne-am despărțit. Știu că sora d-tră s'a măritat.

Domnișoara: (dând din umeri). Ai aflat-o din jurnale. Ea a vrut așa, a anunțat în jurnale, ca să cetesti și d-ta.

Domnul: (surizând ciudat). Intr'adevăr?

Domnișoara: Eu sunt sora ei confidentă, mie mi s'a destăinuit. Ai crezut poate că o să aștepte biata fată după d-ta până acum?

Domnul: (apărăndu-se glumeț). A, Doamne ferește!

Domnișoara: (cu patos). Nici n'ai avut vre-un drept la așa ceva. I-ai făcut curte. Dar pentrue? Pentrucă n'ai avut cu ce să-ți omori vremea altfel. Fiindcă erai cu regimentul în apropierea orașelului nostru și fiindcă puteai să ne vizitezi, venind cu trenul cale de o jumătate de ceas. Ne vizitai de două ori pe săptămână, jucai tenis cu noi și făceai curte sorei mele. De te-ar fi transferat altunde, n'ai fi făcut curte sorei, precum n'am fi jucat nici noi tenis cu d-ta.

Domnul: Și sora d-tale a gândit așa?

Domnișoara: (ușor). Poate. Dealtfel nu o știu. Dar chiar de ar fi judecat altfel, tot ar fi trebuit să vină la gândul ăsta, cu timpul, căci când ai părăsit garnizoana... Dar când ai fost pentru ultima dată la noi?

Domnul: Când am fost?.. când...

Domnișoara: Nu când a fost focul cel mare?

Domnul: Ba da, când cu focul cel mare. Atunci.

Domnișoara: (mirată). De-atunci n'ai mai dat pe la noi? Doamne! D-ta nici nu știi că au visat săptămâni întregi tot numai de d-ta treizeci de fete de pe la noi! Am scris cântece, balade populare, în onoarea eroului, care a căzut apărând crucea.

Domnul: Doamne, Doamne, la urma-urmelor au plâns chiar după mine?

Domnișoara: (râde). De dragul efectului și a impresiei artistice desăvârșite am fost silite să terminăm toate cântecele noastre triste cu moartea eroului. N'am putut să spunem pentru nimic pe lume că eroul nostru a scăpat teafăr, a fondat o familie și că s'a dat în brațele nelucrării, făcând cură de îngurășare.

Domnul: (râde). Nu, de fapt, asta n'ai putut-o zice.

Domnișoara: (puțin cochetă). Dacă ai ceti în jurnalul meu capitoul, care se referă la noaptea aceea, ai avea ideile cel puțin, despre ceea ce gândeam noi pe atunci.

Domnul: Spune, domnișoară, ce stă în jurnalul acela al d-tale?

Domnișoara: Mai întâi și mai întâi este descris incendiul groaznic, care a nimicit ora-

șul nostru — o descriere pe pagini scrise mărunț, mărunț. Apoi descriu cu o plasticitate în detalii documentară cum a fost dată pradă flăcărilor întâia casă și cum s'a lătit focul. Ca să se sporească efectul, n'am amintit până aici nimic despre d-ta, deși îmi aduc chiar și astăzi prea bine aminte că ai luat cina la noi. Apoi am plecat eu, sora-mea și tata, și am ajuns în piața de dinaintea bisericii. Acum urmează descrierea scenelor, cari te ating până la lacrimi. Cum au fost transportați copii mici, de fașă, ca neste pachete mitite, în biserică. Mai apoi e cuprinsă și biserică de para focului. (Vocea ei primește deodată o nuanță, jumătate glumească, jumătate patetică). Pe coperiș se afla figura unui bărbat. Era îmbrăcat cu neste pantaloni murdari, sdrențuiți, cu o cămășe plină de funingine, în cap avea șapca de oficer. Isbea cu ajutorul unei prăjini lungi, la capătul căreia era legată o sdranță udă, în coperișul, pe care cădea potop de schintei. Da ordine cu glas detunător, care se auzea departe, și poporul adunat îl urma orbește. L-am recunoscut, l'a recunoscut și sora-mea, fiindcă tremura, ca și când ar fi avut friguri. Tata a întrebat cine e cel de pe coperiș. El e, a fost răspunsul.

Domnul: (surizând ciudat). Asta a fost punctul culminant al vieții mele. Două etaje peste suprafața pământului.

Domnișoara: Apoi urmează balada, al cărei text l-am compus eu. Incepe astfel:

liene sau unul din scaunele episcopiești greco-catolice... nu va ceda a se mai știrbi din drepturile bisericești noastre nici o iotă, prin nici o privire lumească, sau ecclésiastică ci mai vârtos va fi totdeauna gata a trage și a suferi ca Sava sau a merge pe urmele lui Clain și alui Maior, decât a-și vedea biserica sa batjocorită și umilită”.

Iar poporul credincios, clerici și mireni, trebuie să fie pătruns de-o conștiință superioară a drepturilor sale, și a rostului său național, să fie stăpânit de convingerea, că luptând pentru biserică — singurul mijloc de manifestare neînduplecată a vieții sale naționale organizate — luptă nu pentru o instituție moartă, nu pentru un lucru secundar ci pentru păstrarea unei condiții esențiale, că luptă pentru mântuirea sufletului său și a firei sale naționale și astfel lupta va trebui să fie purtată cu suprema energie posibilă și cu îndărătnicia desperată a omului care-și vede viața primejdioasă. Luptând astfel, cu încredere în Dumnezeu îndurător și al dreptății și în puterile noastre proprii, vom învinge!

Și să nu uităm, că și istoria își are legile ei; legi mai puternice și mai sigure decât toate alcătuirile politicianilor, cari vreau să ne facă azi fericiți prin operele minții lor întunecate de patimi. Neamul nostru niciodată nu s'a înmulțit și n'a făcut atâtea cuceriri teritoriale în țara asta decât atunci când alții voiau să ne răpească petecul de pământ pe care ne-am născut și nici odată credința noastră nu a fost mai vie, mai puternică decât chiar în epoca legilor și ordinațiilor prin cari voiesc să ne impună o limbă străină. Urmând astfel mai departe legea istoriei suntem convinși, că și din lupta aceasta, pe care o poartă pentru a ne răpi conștiința noastră națională, vom ieși învingători și cu o conștiință mai vie și mai puternică decât ori când altădată.

Două consfătuiri confidentiale. Membrii delegațiunii ungare s'au întrunit ieri după amiază la orele 5 la o consfătuire intimă în Viena. A luat întâi cuvântul prim-ministrul Lukács, schițând în câteva cuvinte situația critică externă care ne impune o prevedere și o prudență deosebit de vigilentă, iar pe de altă parte, acțiune grabnică și hotărâtă. Intre astfel de împrejurări era numai natural cu guvernul ungar să grăbească a ajunge de acord cu cel austriac și cu ministrii afacerilor comune asupra trebuințelor reclamate de armata și flota monarhiei. Războiul balcanic a izbucnit. După cele mai noi știri aflăm că acum și Bulgaria a declarat război Turciei. În asemenea condiții, guvernul nostru comun, și anume ministrul de externe și cel de război, s'au văzut siliți să declare că nu iau nici o răspundere pentru desfășurarea evenimentelor, dacă nu li-se pun la dispoziție mijloacele neapărat necesare. Guvernul nostru n'a avut încotro, a trebuit să cedeze și să aprobe votarea noilor jertfe materiale, cu atât mai vârtos că monarhiei noastre i s'a rezervat o misiune nespus de grea: să localizeze războiul în Balcani. Ori de care parte va fi succesul, va sosi în curând momentul când va trebui să luăm și noi parte în acțiunea pentru clarificarea situației — a spus prim-ministrul Lukács, — și cuvântul nostru numai așa va putea avea tăria cuvenită, dacă singuri i-o vom ști da. Iși exprimă apoi regretul că opoziția a stat cu totul departe de lucrările delegațiilor și le mulțumește aderenților guvernului pentru sprijinul ce i-au dat. Vorbește apoi Khuen-Héderváry și ministrii Teleszky și Hazai, accentuând cu toții gravitatea situației prin care trecem. Toți cei prezenți au ajuns la urmă de acord asupra împrejurării că votarea noului credit n'are să fie explicată ca un semn de încredere din partea delegațiunii ungare — cunoaștem cu toții „dragostea nețărnută” de care sunt animați patrioții noștri față de Auffenberg — în finuta politică a ministrului de război, ci exclusiv ca o urmare a situației externe deosebit de critice.

Delegații austriaci s'au întrunit deasemenea la o conferință intimă, aducând cu toții elogii ministrului Auffenberg și guvernului austriac.

Aflăm că creditul a fost redus la jumătate din suma cerută. S'au votat în total 179 milioane de coroane, din care sumă 125 de milioane vor fi folosite pentru acoperirea trebuințelor din armată de pe uscat, rămânând 54 milioane pentru flota de război.

Convocarea saborului bosniac. După cum am mai scris în numerii noștri trecuți, saborul

Bosniei a fost convocat pe 22 a luni corente. În sesiunea ce se deschide vor fi prezentate saborului mai multe proiecte însemnate, cari au primit deja aprobarea guvernului austriac și ungar. Intre proiecte e și acela despre noile investiții, dar cel despre construirea nouilor linii ferate nu e terminat încă, deoarece nici tratativele dintre cele două guverne n'au ajuns la sfârșit. Punctele esențiale despre noile investiții sunt următoarele: pentru îmbunătățirea solului se prevăd 35 de milioane, pentru școli 9,7 mil., pentru instituții sanitare 4,5 mil. și pentru ridicarea unui penitenciar pentru femei un milion. O sumă considerabilă va fi întrebuințată pentru canalizări, drumuri, șosele și altele. Îndată ce dieta va fi întrunită, imediat se va începe dezbaterile următoarelor proiecte:

Noul statut al orașului Serajevo, regularea măsurilor, reforma codului penal și a procedurii civile, organizarea judecătorilor și legea învățământului.

O chestiune de drept public în delegațiunea austriacă. În ședința plenară de ieri a delegațiunii austriace, referentul Grabmayer aduce la cunoștința delegaților pretențiunea Ungurilor, exprimată prin delegatul lor Issekutz, de a scoate din uz expresiunea „monarhia austro-ungară” și a o înlocui cu expresiunea „cele două monarhii” sau „monarhia ungară și austriacă”, o pretențiune, care ne uimește cu atât mai mult că ea vine din partea unui bărbat politic dintr'un partid 67-ist. Nu putem decât să regretăm că patrioții de dincolo de Leitha, spune Grabmayer, nici astăzi nu sunt în curaj cu construcția monarhiei, și să protestăm împotriva încercării lor de a face dintr'o singură putere două țări și dintr'o monarhie două monarhii. Expunerile lui Grabmayer au fost primite cu aprobări și aplauze furtunoase din partea delegaților prezenți.

Când e vorba de subtilități de drept public vedem că Viena se arată destul de tare, dar fi-va ea oare tot atât de energică atunci când e „vorba de a acorda alte „concesiuni naționale” pe seama Ungurilor, concesiuni nu mai puțin primejdioase pentru integritatea monarhiei?! Trecutul, durere, nu ne prea dă dovezi liniștitoare în această privință.

„Plângeți fete lacrimi multe,
Viața noastră tristă fi-va...”

Domnul: Și sora d-tale?

Domnișoara: (puțin cu răceală). Despre ea nu amintesc în jurnal. În noaptea aceea te-am văzut pentru cea din urmă oră. Am auzit că ai fi căzut de pe coperișul bisericești. Unii spuneau că ai fi rămas jos, cu oasele sfărmate, alții susțineau, că nu ți s'ar fi întâmplat nimica. În dimineața următoare, imediat, ne-am întesat, întrebând familia primarului unde te-ai dus după ce ai căzut. Ni s'a răspuns că ai fi plecat cu trenul de dimineață. Sora-mea ți-a scris pe adresa știută... (Scuzându-se totodată). Voia să se informeze de starea sănătății d-tale... N'a venit însă nici un răspuns... Așa mai târziu am aflat că ai fost transferat de acolo. Unde, nu o știu. (O mică pauză). Am cetit mai apoi că ai fost decorat din partea regelui din cauza purtării eroice de atunci a d-tale...

Domnul: (după o mică pauză). Căderea aceasta a avut o importanță enormă pentru viața mea.

Domnișoara: Pentru rănilor astea, căteva, din fața d-tale?

Domnul: (surizând). Dar...

Domnișoara: O să capeti cu două sute cincizeci de florini mai puțină zestre. Astea n'au importanță atât de enormă.

Domnul: (râzând). Abstrăgând de asta.

M'am făcut om serios și m'am retras dela toate bucuriile vieții acesteia.

Domnișoara: Brrr... ce mai setintă! Nu joci nici tenis cel puțin?

Domnul: (surizând). Nici tenis măcar.

Domnișoara: O, d-ta, regele jocului de tenis, e de necrezut!

Domnul: Credemi-o, domnișoară.

Domnișoara: Și nici n'ai să mai joci vreodată?

Domnul: N'am să joc nici odată tenis!

Domnișoara: Dacă am să o povestesc la ai mei n'are să o creadă nimeni. Doar nu vrei să ajungi filosof.

Domnul: Nu, asta nu, dar mă ocup mult cu cărțile.

Domnișoara: (triumfătoare). Acum iese cuiul din sac! Toți începeți dela o vârstă anumită să afectați că sunteți culti. Cetiți un volum din Schopenhauer, vă îmbibați de durerea lumii, de „Weltschmerz” și disprețuiți viața asta atât de minunată. Căci viața este frumoasă, prietenul meu.

Domnul: E foarte frumoasă!

Domnișoara: Dar știu eu, că d-voastră, domni tineri, cari vă prefaceți că sunteți serioși, jucați rolul acesta fiindcă vreți să a-serioși, jucați rolul acesta fiindcă vreți să a-

Domnul: Și D-ta prea bine, prietena mea, că am avut prea multe succese în viață, ca să știu că nu atragi atenția lumii astfel asupra persoanei d-tale.

Domnișoara: Atunci nu înțeleg de loc. (Trenul stă. Conductorul strigă numele stației, lungindu-l. Domnul tresare deodată. Trenul fluieră și se pune iarăși în mișcare).

Domnul: Să nu ne tachinăm, domnișoară dragă, la proxima stație am să mă dau jos și am să-ți spun câteva cuvinte pline de seriozitate.

Domnișoara: (mirată). Doamne... ce sărbătorește vorbești deodată!

Domnul: Am iubit pe sora d-tale spune-i-o...

Domnișoara: Ce să-i spun?

Domnul: Nu-i spune nimica.

Domnișoara: Și afară de asta?

Domnul: N'am voit să mă mai întorc pe la d-voastră, fiindcă...

Domnișoara: Fiindcă?...

Domnul: Vezi, Domnișoară, când ai scris d-ta balada d-tale populară, ai fost silită să-l lași să-ți moară pe eroul ca să primească începutul d-tale eric un sfârșit cum se cuvine. Nu ești poetă rea, dragă Domnișoară, dar poetul, care se cheamă „viața” are, poate, o fantazie mai bogată și e, de sigur, mai umorist decât d-ta.

Domnișoara: Nu te pricep.

(Pauză. Trenul își încetinește mersul, căci începe să intre într'o stațiune. În ușe apare figura viguroasă a unui flăcău — țărau).

Domnul: (flăcăului.) Poți să te pregăte-

Expectativă sau acțiune?

București, 10 Octombrie.

Nimic nu poate fi în aceste momente istorice, mai important pentru Români din Ungaria și pentru România de sub stăpânirile străine în general decât *atitudinea României* în viitorul conflict general. Este *datoria* noastră ca ziar bineinformant și ca organul care veghează asupra soartei Românilor de sub stăpânirea ungurească de a ține publicul nostru românesc în curent cu toate manifestările *opinii publice* din regatul liber și cu tendințele oficiale cari se accentuează față de grava situațiune în Orient.

Este firesc ca primul gând să ne fie: nu vom putea oare *profita și noi* de viitoarea *invălmășală* spre a vindeca unele răni cari ne dor, spre a lua și noi cel puțin o parte din ceea ce ni se cuvine? Toți își vor lua partea lor. Noi să rămânem cu mâinile goale?

A doua chestiune care se pune este: care să fie atitudinea noastră, în actuala mare încercare de puteri a popoarelor, spre a putea lua *cât mai mult* fără a pierde nimic. Ce trebuie să facem spre a ne asigura nu numai actualul patrimoniu național, dar și acel din care am fost *deposedați* de anumiți usurpători străini?

Iată cele două mari idei cari preocupă, în clipele când aceste rinduri vor vedea lumina, întreaga suflare din țară și putem spune întregul românism *conștient*. Acum mai mult ca ori când, privirile fraților încătușați sunt ațintite asupra fraților liberi cari prin forța lor armată, așa de bine organizată și eminent comandată, au posibilitatea de a spune un cuvânt greu în consiliul european și de a *ușura soarta fraților asupriți*.

Ne apropiem de ceasul hotărâtor când va trebui să știm să profităm de *clipa istorică* care vine odată și nu se mai întoarce niciodată... Acum mai mult ca ori când trebuie să fim ageri, cumiți și prudenți, dar în același timp și *energici întreprinzători*, acum mai mult decât în ori care an trebuie să ne întipărim în minte și în inimi proverbul românesc așa de mult spunător: *nu aduce anul ce aduce ceasul*.

ști! (Domnișoarei) De unde vii și unde călătorești?

Domnișoara: Călătoresc din internat acasă.

Domnul: (cu glas tremurând, un tremur abea perceptibil). Rămâi cu bine! Dacă ajungi acasă, spune-le că fetele cele treizeci n'au plâns în zadar.

Domnișoara: (ii întinde, mirată, mâna). (Trenul stă pe loc. Țăranul vine și prinde pe domnul cu umerii lați de subțiori și-l ridică pe brațele sale, ușurel, ca pe un copilăș. Domnișoara privește la scena ciudată, — vede cu groază, că țolișorul din piele de cămilă, care acoperise picioarele tovarășului ei de călătorie n'a acoperit aproape nimica).

Dr. RÓTH KALMAN,
MEDIC.

TEMESVÁR-ERZSÉBETVÁROS.
Strada Batthyány 2. (Colțul str. Hunyady)

Consultațiuni: a. m. 8-10, d. a. 2-4 ore.

Consultațiuni separat pentru tuberculoși

Altoire cu Tuberculin.

Ro 45-60

În liberul regat toată lumea care contribuie la conducerea politice naționale este de acord în a considera actuala situațiune ca extrem de importantă și zilele cari vor urma ca *decisive* pentru tendințele românești de a spori patrimoniul național. Toate ziarele bucureștene, fără deosebire de culoare politică, relevă acest fapt și se unesc în a declara că interesele mari ale neamului întreg cer ca statul român să ia o atitudine cât se poate de energică și cuminte în aceste momente de grea cumpănă.

Trebuie însă să înregistrăm faptul că deși toată opinia publică vede situația în acest chip, există anumite divergențe de păreri cu privire la chestiunea *practică* de a stabili în mod real și definitiv care să fie atitudinea țării noastre, care să fie *politica eficientă*, *imediată* a României.

Expectativă sau acțiune? — aceasta este alternativa mare asupra căreia este chemată să decidă națiunea. Care atitudine va fi oare mai profitabilă intereselor românești: așteptarea până când actualul conflict va schimba situațiunea în Balcani într'un chip sau altul dând anumite rezultate, sau intrarea directă în activitate căutând a smulge dela început prada din mâinile adversarului.

Cu toate că la începutul conflictului din Orient erau mai multe șanse ca statul român să se decidă pentru expectativă păstrind neutralitatea, astăzi este mai *probabil* că vom intra și noi „în horă” și vom da actualului conflict o soluțiune favorabilă directivei românești. Cei o *jumătate de milion de soldați* bine înarmați, bine instruiți, viteji și rezistenți ai României vor da o *lovitură mare*, ei sunt gata de luptă, comandați de cei mai buni generali ai Orientului.

Infanteria română este, afară de cea franceză, cea mai bună din lume. Soldatul român este *viteaz, inteligent și rezistent*. Războiul dela 1877, atât de glorios, atât de plin de fapte eroice, de exemple rare de devotament și capacitate, a fost o încercare după care vor urma, fără îndoială, fapte de glorie militară și mai strălucite.

Artileria a fost sporită în ultimul timp în mod considerabil și este provăzută cu tunurile cele mai moderne cu tragere rapidă. Soldații noștri sunt admirabili țințași. Cai pentru tracțiunea tunurilor avem în abundență. Cavaleria și trupele de geniu sunt de asemenea la înălțime, așa că ne putem mândri cu o armată admirabil instruită, excelent echipată și bine comandată. Magazinele din Dealul-Spirei sunt pline de uniforme noi și de arme și cartușe. În tezaur avem *200 milioane de lei*, sumă rezervată pentru caz de război. Suntem gata să intrăm în foc în fiecare clipă și cu auspiciile cele mai bune!

Acolo unde va cere interesul mare al națiunii române (iar nu interesele unor anumite mari puteri, după cum s'a pretins), acolo va fi armata română. Ea este comandată din București și nu din altă capitală europeană, șeful ei este regele României și suflul care o animează este sufletul sacru al neamului românesc. *Ne vom bate pentru noi, nu pentru alții*.

Dacă însă socotelile *altora* se potrivesc cu *ale noastre*, cu atât mai bine! Regatul României, condus de un rege încercat și de o pleiadă de patrioți vrednici, va ști să salveze atât interesele statului român cât și cele ale națiunii, în mâinile căruia aparatul numit stat nu este decât un instrument destinat a servi interesul general.

Scrisoare din Londra.

În preajma războiului. — Atitudinea României și presa engleză.

Londra, 8 Octombrie.

Astăzi se deschide aci parlamentul. Despre chestiile mai însemnate ce sunt a se discuta, voi avea prilejul să vorbesc altădată. Acuma mă oprese la criza din Balcani, la pregătirile de război ce amenință, neliniștesc și preocupă toate cercurile. Am spus în scrisoarea trecută, că atitudinea României, rolul ce ar fi să-l joace într'un apropiat război, a fost obiectul multor nedumeriri, discuții și comentarii. Mai alaltăieri Legațiunea română din Londra a dat prin agenția Reuter, un fel de comunicat, în care spune că România „nu-i direct implicată în criza de față”, și că „e o greșală de a se considera România ca stat balcanic”. Cred că era mai bine să nu se fi dat un asemenea comunicat. E într'insul un punct de vedere limitat, care își are isvorul în obiceiuita înfumurare de a ne crede cu ori ce chip europeni. Aș vrea să știu, într'u cât e o scădere de a face parte din Balcani, când de acești Balcani ne leagă mai ales un întreg trecut istoric? E mai bine să fim o simplă codiță a Occidentului, ori capul în Peninsula Balcanică, unde reprezentăm o tradiție și o civilizație și unde avem un rol de îndeplinit? Cum? România n'are interese în Balcani? Nu trăiește în Turcia un puternic element românesc? De ce se întrețin atâtea școale în Turcia? De ce și-au vărsat sângele sute de Români macedoneni? Înțelegem bine prudența și cumpătarea diplomatică; dar nici o diplomatie din lume nu poate exclude afirmarea drepturilor. De aceea și cel ce serie aci s'a crezut dator să lămurească presa engleză, dând notițe la unele ziare, vorbind cu unii redactori, așa că ieri și azi au apărut numeroase articole, în cari se pledează — în legătură cu România, și chestia Aromânilor. Notez un lung articol în „Star”, unde se arată fazele prin cari a trecut această chestiune. Iar în marele ziar „Times” m'am bucurat să aflu o corespondență așa de limpede și vioaie, unde elementul aromânesc nu se uită:

„Cum și Kuțovlahii sunt cuprinși între aceste naționalități, România nu poate decât să sprijinească propunerea contelui Berchtold”. Și iarăși mai departe:

„Ar fi îndoios altminteri, dacă Bulgaria se încearcă a câștiga mărime teritorială; în acest caz România s'ar putea simți constrinsă să facă demonstrație înarmată pentru căpătarea de compensații și asigurarea de anume privilegii în favoarea elementului vlah în Macedonia”. Ziarul „Westminster Gazette”, vorbind de atitudinea României, adaugă: „Credem mai degrabă, că România s'a mărginit a menține o strictă neutralitate. Asta-i de acord cu iscusitul bun simț cu care e condusă această țară”. În legătură cu ce s'a scris despre România în zilele din urmă, trebuie să amintesc și impresiile din București ale unui ziarist în „Daily Chronicle”. Intre altele spune:

„Bucureștii își primește oaspeții cu brațele deschise. Venisem ca un simplu ziarist rătăcitor, cu puține scrisori de introducere; dar abia trecură trei zile și primii invitații dela patru societăți literare, ca să le țin conferințe”. Vorbește apoi de limba română și de scriitorii români, pomenind pe Vlahuță, Coșbuc, Goga, Sadoveanu și pe Dabrogeanu-Gherea, numindu-l Bernard Shaw al României, și sfârșește cu rîndurile: „De acord cu atâția alți străini ce-au stat în București, duc eu mine o neștearsă amintire de generoasă ospitalitate și grația și gingășia poporului ce locuiește plăcutul oraș pe țărmurile Dâmboviței”. Intorcându-ne la criza din Balcani, mai rămâne să amintim cuvintele primului ministru englez rostite înaintea alegătorilor săi:

„E multă vreme de când orizontul internațional n'a îmbrăcat un aspect mai înourat și amenințător cum e astăzi. N'am pierdut încă toată speranța, că negrișta nenorocire a războiului în Orientul Europei se poate înlătura. Marile puteri lucrează împreună într'o cooperare sinceră și loială pentru menținerea păcii”.

D. Larințu.

Pentru aeroplanul Ardealului

Transport din nr. 211	10.431.10
Dr. Liviu Ghilezan adv. Modos	20.—
„Agricola” soc. econ. pe acții Hunedoara	100.—
Vasile C. Osvadă, dir. de bancă Hunedoara	20.—
Virgil Comșa, Hunedoara	20.—
Dr. Augustin Draghici Hunedoara	20.—
Ion Dinca	20.—
Dr. Gheorghe Dubleşiu avocat Hunedoara	20.—
Nicolae Manea Hunedoara	20.—
Nicolae Rimbaș Hunedoara	20.—
Avram P. Pacurariu Hunedoara	20.—
Ieronim Pacurariu Mercurea	20.—
Ion Pacurariu Zlaști	20.—
„Poporul” inst. de cred. și economii Săliște	20.—
„Ajutorul” institut de credit și econ. Seica-mare	30.—
„Mercur” soc. pe acții Năsăud	50.—
„Aurora” societate pe acții Năsăud	50.—
Virgil Șotropa, profesor Năsăud	20.—
Iulian Martian, profesor Năsăud	20.—
Emil Tișca, șefcontabil Năsăud	20.—
Dr. Pavel Tanco, director de bancă Năsăud	20.—
Gavril Scridon, prof. pens. Năsăud	20.—
Dr. Teodor Moisil, avocat Năsăud	20.—
Ion Ghețe, dir. gimn. Năsăud	20.—

Suma totală 11.041.10

D. Emil Tișca, care a făcut colecta în Năsăud trimite rezultatul colectei cu următoarea scrisoare:

Prea Onorată Direcțiune,

Entuziasmați de marele succes al aceluia, care ne-a ridicat prin geniul său în șirul celor dintâi state civilizate, ne-am grăbit și noi ca să-i depunem obolul nostru pentru înfăptuirea unui și mai perfect și mai splendid aparat, cu care să câștige și mai mulți lauri spre înălțarea și gloria neamului nostru românesc. Mi-am ținut de-o foarte plăcută datorie ca să întreprind colecta aceasta, al cărei rezultat vi l'am expedit cu mandat postal.

Cu toată stima:

E. Tișca.

A V I Z !

Avizăm abonații noștri că expediția ziarului „Românul” am transformat-o și în viitor foaia se va trimite după sistemul nou folosit și la foile mari din Budapesta și străinătate.

Deoarece aceasta transformare a reclamat o muncă uriașă și credem că s'au strecurat și unele greșeli la adrese, rugăm abonații cari nu primesc ziarul, sau primesc greșit să binevoiască a ne aviza despre aceasta ca să putem îndrepta momentan greșala comunicându-ne totodată și adresa completă la care trebuie să se expedize ziarul.

Adm. ziarului „Românul”.

Războiul general va izbucni în Balcani.

Războiul general va izbucni în Balcani. — Lupta dela Podgorița. — Albanzii în contra Turcilor. — Consulii au părăsit Constantinopolul. — Ultimatul Serbiei. — Rusia mobilizează? — Atitudinea presei străine față de România. — Știri despre ultimatul Bulgariei.

Arad, 11 Octombrie.

Abia a început războiul în Balcani, și deodată cu dânsul s'au ivit și intrigile puterilor mari, cari voiesc să bage zizanie între cei patru aliați. Sârbia este asmuțată împotriva Bulgariei, iar Muntenegru împotriva Sârbiei. Presa venală din statele poliglote, cari se tem să nu se încheie și împotriva lor o alianță a celor mici, similară celei din Balcani, presa aceasta fără conștiință aruncă fulgere împotriva celor patru state balcanice cari au hotărât să iasă de sub tutela Europei și să-și hotărăscă singure soartea.

Ziarele oficioase și neoficioase ale marilor puteri europene asigură toată lumea că dacă n'ar fi izbucnit războiul, diplomației europene i-ar fi succes să intervie în Turcia pentru aplicarea legii din 1880. Curios numai că puterile europene timp de 32 de ani n'au aflat de bine să o îndemne pe Turcia ca să aplice legea respectivă, ci abia acum, când cele patru state balcanice au cheltuit milioane cu mobilizarea, când entuziasmul lor pentru război a ajuns la delir, abia acum și-au adus aminte că în Turcia trăesc atâtea naționalități nedreptățite.

Pe de altă parte presa austriacă atribuie toată vina nesuccesului diplomației europene ministrului Sassonow, iar cea rusească se leagă de Berchtold al nostru. Se vede că și un ministru și altul n'au de ce se rușina unul de altul, căci ambii și-au arătat incapacitatea lor cu ocazia acestei crize balcanice. Tot sângele ce se varsă acum în Balcani cade în prima linie asupra celor doi miniștri.

Alături însă de războiul ce-l poartă presa vărsând în loc de sânge cerneală, în Balcani se desfășură alt război care cere o multime de victime omenești. Muntenegrii au înregistrat la început câteva succese, cari nu pot avea însă nici o influență asupra războiului, deoarece luptele aceste nu-s decisive, ci numai niște încercări mai mult sau mai puțin însemnate. Curioasă este atitudinea Turcilor față de acest război purtat de creștini pentru liberarea unor țări creștine de sub dominațiunea musulmană: pe când Turcii, deși n'au fost înfrânți, cedează Italiei Tripolitania musulmană, așa zicând pe gratis, în Balcani ei se încapăținează și apără cu furia disperării niște țări, ai căror locuitori sunt creștini. Cu această ocazie Albanzii, vecinii nemulțămiiți, iarăși sunt împotriva Turciei, cauzându-i neplăceri și daune enorme.

Astăzi sau mâine se așteaptă ultimatul Serbiei și al Bulgariei. Grecia pare că șovăiește, deoarece, după încheierea păcii între Turcia și Italia, flota turcească va părăsi Dardanelele și va ataca coastele grecești. Despre atitudinea României circulă zvonurile cele mai contrazicătoare, ceea ce n'o împiedecă pe România să urmeze mai departe cu manevrele

regale. Zilele aceste a sosit pe câmpul de manevre și regele Carol, iar faptului acestuia i se dă în străinătate mare importanță politică și militară.

Lupta dela Podgorița.

Podgorița. — Ieri trupele muntenegre au început lupta pe întreaga linie. În preseară regele Nichita însoțit fiind de către prințul Petru au sosit cu automobilul aci. Din partea trupelor li-s'a făcut o primire entuziastă. În aceeaș seară regele a inspecționat pozițiunile trupelor. Ofițerii îi sărutau poalele hainelor. Regele a primit apoi pe șefii triburilor albaneze, a grudișilor și hotiilor. Atacul era hotărât să se dea dimineața la orele 8, sub conducerea moștenitorului de tron Danilo. După ce trupele de cavalerie ale muntenegrenilor au amuțit tunurile turcești, au dat asalt asupra pozițiunilor turcești de pe platoul Plamenita. Turcii s'au retras repede, lăsând numeroși morți pe câmpul de luptă. În drum spre Scutari între trupele muntenegrene și turcești s'a dat o luptă des-nădăjduită. Muntenegrii au cucerit baracele turcilor.

Presă grecească despre războiul din Balcani.

A t e n a. — „Patris” ziarul oficios al guvernului publică în numărul său de ieri un prim-articol în care între altele se spune următoarele:

„Lupta statelor creștine nu se aseamănă cu lupta altor popoare. Este o luptă pornită pentru dreptate, este o luptă contra acelora cari prezintă rușinea, și civilizația modernă. Nu ne preocupăm de declarația cancelarului german căci nu dorim a intra ca cuceritori în țară străină și nici nu urmărim să subtilizăm drepturi aparținând altora. Cerem restabilirea unei vieți potrivită cu drepturile omului; cerem domnia egalității și a dreptății, cerem aplicarea trativelor și realizarea promisiunilor vechi, cerem alungarea barbariei și dreptul unor oameni de a trăi pe același picior de egalitate cu lumea civilizată. Deosebirea între occident și Orient este tragică. Cei dintâi să beneficieze de toate bunătățile civilizației iar ceilalți să se sbată sub călcâiul turcesc, a cărui existență încă în Europa constituie cea mai mare rușine contemporană. Nu cerem ajutorul Marelor Puteri; nu cerem sprijinul nimănui. Cerem binecuvântarea Dumnezeului ortodoxiei ca să luptăm cu izbândă contra sălbaticilor și a monstrilor.

Dacă Europa vrea să se localizeze războiul, să se localizeze! Dacă dorește să nu se atingă teritoriul Turciei, să nu se atingă. Dar să se știe, nici o putere omenească nu mai e în stare să oprească lupta ortodoxiei și a creștinismului aliat, contra barbarilor. Dacă marea revoluție franceză a avut de țintă impunerea drepturilor omului, răscolirea înarmată a statelor Balcanice nu este altceva decât o mare revoluție morală, în contra silei politice și a tirăniei internaționale.

Europa, ca închipuire politică de mult a încetat a fi la înălțimea visată de omenirea contemporană. Ca putere politică s'a dovedit mai prejos de volumul problemelor, care sporesc amenințătoare în fata ei.”

Margit-Viora { CRÈME.
POUDRE.
SĂPUN.

Restricțioase, depărtează de pe față pistrii și totfelul de neurătenie. — Prețul 1 cor. 60 fil.

De vânzare numai la: **BRAUN ERNO** farmacie la „Sf. TREIME”, Timișoara-Iosefin str. Bem 71.

In contra tăciunelui de grâu.

Cel mai bun mijloc

O doză 40 fil., care ajunge la 100 klgr. grâu.

Praf pentru porci,

care promovează îngrășarea

1 cutie 70 fil.
1/2 Klgr. 1 cor. 50 ”
1 ” 2 ” 50 ”

Comisie pentru supravegherea reformelor în Turcia.

Petersburg. — „Utro Rossi” află că între Sassonow și Poincaré s'a stabilit o înțelegere în sensul că după intervenția comună la Constantinopol și în capitalele statelor balcanice să se propună numirea unei comisii europene, menită a supraveghea realizarea reformelor în Turcia.

Budapesta. — La orele 12 s'a anunțat telegrafic că circulația trenului Orient-Express a fost suspendată, ceea ce probează că liniile sârbe și bulgare au fost cu desăvârșire rezervate pentru transporturi militare.

Proclamația regelui Nichita.

Cetinje. — Ieri regele a lansat o proclamație către popor, în care se constată că a trebuit în sfârșit să se dea ascultare strigătului de durere al fraților apăsați din Serbia-veche, unde turcii măcelăresc zilnic nu numai bărbați, ci și femei și copii. Datoria față de patrie le impune muntegrinilor să dea ajutor. Muntegrenii ar fi făcut-o aceasta mai de mult, dacă nu s'ar fi așteptat rezultatul străduințelor pacifice a regelui în scopul apărării martirilor de peste graniță. Aceste străduințe au rămas însă zadarnice. Regele regretă foarte mult, că a trebuit să turbure pacea și să scoată sabia. Regele provoacă pe muntegrini, să se concentreze sub conducerea lui, dând mână de ajutor fraților apăsați, vitejilor malisori, cari de doi ani luptă ca lei pentru drepturile și libertatea lor, și pentru unirea lor cu Muntenegru.

Muntegrul nu este singur. Cu el sunt toate celelalte state creștine din Balcani. Regele totdeauna a insistat pentru această alianță, pe care toate statele balcanice o așteptau dela învaziunea aziaticilor. Regele sprează că fiii vechilor soldați eroi azi mai mult decât oricând vor ridica prestigiul patriei și vor încununa cu noi lauri armele Muntegrenilor. Muntenegru totdeauna s'a jertfit bucuros pentru frații lui. Atât simpatia lumii culte, cât și cea a tuturor slavilor vor însoți acțiunea noastră.

În sfârșit proclamația în cuvinte însufletește provoacă pe muntegreni, să meargă în luptă în contra Serbiei-vechi, unde se vor uni cu frații lor sârbi, conduși de cătră nobilul lor rege. Acolo muntegrenii vor putea să îmbrățișeze pe frații lor din Serbia și vor câștiga libertatea celor subjugăți. Regele imploară binecuvântarea lui Dumnezeu pentru această cale, pe care dânsul în copilărie a visat-o și a cărei ziua profetită în poezii o vede sosită.

Trăiască Muntenegru! Trăiască alianța balcanică!

Un fiasco al politicii franceze.

Paris. — Declararea războiului de Muntenegru a produs desamăgire în cercurile politice cari văd în aceasta fiasco al acțiunii diplomatice începute de Poincaré și Sassonow. Se pare că diplomația europeană a întârziat cu intervenția. Probabil că cele patru state balcanice s'au înțeles de mai înainte să nu se lase a fi intimiditate de intervenția marilor puteri.

Părerea generală e că celelalte trei state balcanice vor declara astăzi sau mâine război și vor ataca pe Turcia din toate părțile deodată.

Șeful albanezilor Boletinaț de partea sârbilor.

Belgrad. — Șeful albanezilor, Iza Boletinaț, despre care se spunea că a trecut de partea turcilor, declară că va lupta cu sârbii, cărora le pune la dispoziție trupele sale în număr de 18 mii.

MANDAT.

Aceluia care cu prilejul cumpărării nou-tăților de toamnă și iarnă prezintă acest coupon, i se va acorda 5% rabat din prețurile noastre solide fixate.

Filiala din Arad a magazinului de dantele din Budapesta Bulev. Andrassy nr. 20

— palatul Fischer Eliz —

Pretențiile Serbiei.

Belgrad. — După declararea de război a Muntenegrului se crede aci că va urma îndată acea a Serbiei. Nota Serbiei cere în mod categoric autonomia vechei Serbiei și a Sandjacului sârbesc. De asemenea Serbia cere ca până ce Turcia va realiza reformele promise, Serbia veche și Sandjacul să fie sub controlul direct al Serbiei care va lăsa în aceste provincii o garnizoană militară. Apoi Serbia își rezervă dreptul de a numi un guvernator peste aceste două provincii. Guvernatorul va fi un prinț sârbesc. Deoarece prințul Pavel este încă prea tânăr și nu și-a isprăvit nici studiile, se crede că prințul George va fi acela care va numi guvernator. Cum însă aceste condițiuni impuse de Serbia nu au avut nici un răsunet în Turcia, războiul se consideră aci ca imposibil de evitat. Nota ce va avea caracterul unui ultimatum va fi predată Porții încă săptămâna aceasta. Serbia va da timp de două zile pentru răspuns. Dacă Turcia nu va răspunde în mod afirmativ la toate punctele notei, războiul va fi declarat. De asemenea și celelalte State balcanice vor preda, fiecare separat, câte o notă Turciei.

Războiul va fi declarat mâine.

Frankfurt. — „Frankfurter Zeitung” află din Constantinopol, că Bulgaria, Serbia și Grecia vor declara război Turciei chiar azi, sau cel mai târziu în mod irevocabil mâine.

Malisorii în contra Turciei.

Constantinopol. — Până acum malisorii dovedesc o atitudine foarte nesigură. În general se crede, că sub impresia concesiunilor primite, malisorii vor iura credință sultanului, se pare însă, că ei n'au încă cunoștință despre reforme și din cauza aceasta o mare parte vor trece de partea muntegrenilor.

Regele Ferdinand la Podgorița.

Berlin. — Din Podgorița se anunță că sosirea regelui Ferdinand este așteptată pentru zilele acestea ca să se puie în fruntea armatei bulgărești. Principii muntegreni Danilo și Mirco au sosit. Regele Ferdinand va fi însoțit de fiul său principele Boris, moștenitorul tronului.

20 de mii voluntari ruși în armatele statelor balcanice.

Belgrad. — Știri din Moscova spun, că 20 mii de voluntari ruși s'au angajat în trupele statelor balcanice pentru a lua parte la războiul în contra Turciei.

Moscova. — Azi s'au înscris 3000 de voluntari pentru a lupta cu sârbii contra turcilor.

Atitudinea presei străine față de România.

București. — Corespondentul din București al ziarului „Le Temps” trimite următoarele știri fantastice ziarului său, ceea ce constituie un blam pentru corespondentul unui ziar:

— Ministerul român și-a dat demisia. Se atribuie această decizie din cauza situațiunii generale. E foarte probabil că d. T. Ionescu, șeful conservatorilor democrați va veni la guvern. Este incontestabil, scrie, mai departe „Le Temps” că dacă Bulgaria triumfă, România nu va putea rămâne indiferentă și ea va trebui să aibă compensațiuni cel puțin echivalente cu avantajele pe cari le va obține Bulgaria. Dacă Bulgaria pretinde o extensiune teritorială, va trebui să se recunoască Româ-

niei drepturi egale pentru ca echilibrul actual să nu fie modificat. Pentru moment România va observa aceeași atitudine ca și marile puteri și expectativa cea mai atentă.

Armata sârbă gata să intre în sandjac. — 400 mii de sârbi sub arme.

Constantinopol. — Se dă ca sigur că armata sârbă va căuta să pătrundă în Sandjac. În apropiere de Javor s'a dat ieri o luptă între trupe turce și sârbe.

Din Belgrad se telegrafiază că 400,000 sârbi se află sub arme.

Maiorul Sturm a plecat cu instrucțiuni secrete la divizia dela Drina.

Consulii statelor balcanice gata de plecare.

Pera. — Consulii bulgar, sârb și grec au făcut vizitele de rămas bun și au luat toate pregătirile așteptând în fiecare moment ordinul guvernelor respective pentru a se reîntoarce cu toții acasă. Cercurile conducătoare turcești privesc cu mult pesimism desfășurarea evenimentelor. Marele vizir a declarat, că, după a sa părere, intervenția marilor Puteri e absolut întârziată.

Ultimatumul Serbiei.

Belgrad. — Azi la orele trei d. a. a fost predat răspunsul decisiv al guvernului sârb la nota Puterilor. Ministrul președinte Pașici a declarat următoarele: Turcia a mai promis acum 32 ani acordarea reformelor, însă nu și-a ținut promisiunea nici până azi. Serbia nu mai crede în promisiunile Turciei. În loc de acordarea reformelor în Vechea Serbie și în Macedonia, Turcia a privit cu ochi nepăsători grava anarhie și exterminarea creștinilor de acolo, de aceea au recurs Statele balcanice la cel din urmă mijloc: la mobilizarea generală. Această mobilizare generală a Statelor balcanice este un răspuns numai la atitudinea provocatoare a Turciei. Azi, este prea târziu, și mobilizările nu se mai pot revoca.

Aceste declarații ale lui Pașici au fost primite cu mare bucurie de presa sârbească care îl sărbătorește ca pe un erou național. După Pașici orice intervenție de aci înainte este tardivă și ne la locul ei și după război Serbia se va supune, dorințelor marilor Puteri.

Tot astăzi Nenadovici, consulii sârb la Constantinopol, a predat Porții ultimatumul Serbiei. Azi ori mâine Serbia va declara războiul Turciei.

Comunicatul guvernului bulgar.

Sofia. — Orice speranțe pentru pace sunt pierdute. Guvernul a dat azi următorul comunicat:

„Consiliul de miniștri a discutat comunicarea trimisă ieri lui Gheșofi de către miniștrii Rusiei și Austro-Ungariei. Din nefericire, n'a găsit în acest comunicat ceea ce aștepta, adică precizarea reformelor cari au fost propuse Turciei și garanția realizării lor. Europa a întârziat, Muntenegru nu poate fi lăsat singur”.

Acest comunicat a fost dat publicității în Sofia și trimis miniștrilor Rusiei și Austro-Ungariei.

Viena. — „Wiener Allg. Zeitung” primește știrea, că după știri sosite la ministrul de externe din Viena mai mulți consuli bulgari au comunicat consulilor englezi, că Sâm-

Dantele, cordele, catifele, decoruri pentru haine, mă-tăsuri, ciorapi, mănuși și orice accesorii de croitorie

se capătă la

CI 132-108

Filiala din Arad a magazinului de dantele din Budapesta Bulev. Andrassy nr. 20

— palatul Fischer Eliz —

bătă Bulgaria va declara războiul Turciei și Luni va începe lupta.

Rusia și Austro-Ungaria.

Petersburg. — „Novoie Vremja” anunță, că Austro-Ungaria a mobilizat patru corpuri de armată. De altă parte se anunță, că guvernul rusesc tocmai ca și în 1878, — deși e ferm decis să localizeze războiul, — a ordonat să fie pregătite 1800 vagoane de tren în ținutul Donului, pentru că în caz dacă Austro-Ungaria va păși în acțiune, 80 de regimente de cazaci să fie transportate la frontiera vestică.

Vase franceze în apele turcești.

Paris. — Cuirasatele „Leon Gambetta”, „Victor Hugo” și Jules Ferry” au primit ordin să facă pregătiri pentru o eventuală plecare în apele grecești și turcești în scopul apărării intereselor franceze în Orient.

Spioni turci.

Semlin. — Ieri în apropierea Rusciukului au fost prinși doi spioni turci, cari intenționau să arunce în aer podul de fier de peste râul Lom. Spionii turci au fost predați tribunalului marțial.

INFORMAȚIUNI

Arad, 11 Octomvrie 1912.

Onomastica monarhului și românii din Viena. La onomastica Majestății Sale s'a serbat în capela ort. română din Viena (I. Löwelstrasse 8) serviciu divin cu Te-Deum solemn. Au fost prezenți membrii comitetului bisericesc în frunte cu președintele lor general Alexandru Lupu, reprezentanții autorităților: căpitanul districtual Dr. Hans Lieger, și din partea guvernului consilierul în ministeriul instrucțiunii publice Dunowsky, consulul României la Viena d. Hans Arnold, secretarul legațiunii d. Ghermani atașatul comercial Dr. G. Moroiianu, mulți ofițeri români din garnizoană, general D. Matringa, colonel Silviu de Herbay și alți ofițeri și funcționari militari activi ori în retragere, colonia română în număr frumos.

Serviciul divin a fost celebrat de protopresbiterul militar Pavel Boldea. Părintele Boldea a rostit un discurs festiv, în care făcând urări la adresa octogenarului monarh, a arătat binefacerile Majestății Sale și credința Românilor cătră tronul și dinastia suveranului lor, și a accentuat eroismul cu care au luptat soldații români, din toate generațiile, atât ca ostași simpli cât și ca ofițeri și comandanți superiori, pentru patria lor.

Cuvintele părintelui Boldea au impresionat profund. Corul a intonat imnul popular.

Toate ziarele vieneze au luat notă despre această serbare frumoasă.

M. Sa regele Carol și războiul din Balcani. În momentul când îi era prezentat atașatul militar al Bulgariei, M. Sa regele Carol care avea o formulă binevoitoare pentru fiecare din atașatii cari i se prezintau, l-a întrebat:

— Cum stați?... Situațiunea e turbure... Aveți războiul...

Atașatul bulgar n'a răspuns direct, ci închinându-se a zâmbit într'un chip care însemna:

— Nu se putea altfel.

La care M. Sa a adăugat:

— S'ar fi putut evita.

Convocare. Despărțământul protopopes Radna al reuniunii învățătorilor români ort. din protopopiatele arădane I—VII își ține adunarea sa de toamnă Mercuri în 10 (23) Octomvrie a. c. în comuna Paulișul-vechiu, în școala colegului George Stoian, pe lângă următorul program: 1. Dimineața la 8 oare chemarea Duhului Sfânt. 2. Ascultarea prelegerilor. 3. Deschiderea ședinței și designarea membrilor pentru autenticitatea protocolului. 4. Cetiirea circularului biroului central. 5. Reflexiuni asupra prelegerilor. 6. Cetiirea eventualelor disertațiuni și prelegeri intrate. 7. Reflexiuni asupra punctului 6. 8. Propuneri și interpelări. 9. Apelul nominal. 10. Alegerea comisiunii literare. 11. Incasarea taxelor. 12. Defigerea locului pentru adunarea proximă de primăvară. 13. Închiderea ședinței. — Cuvin la 22 Sept. (5 Oct. n.) Vasile D. Ilișiu președinte, Traian Bidrich secretar.

Cancelarie advocațională nouă. D. Dr. Cornel Papp, și-a deschis cancelarie advocațională în Careii-mari.

„Serbările dela Blaj” — publicația despărțământului Blaj, pe cum ni-se spune din parte competentă, s'a bucurat de o trecere neașteptată.

Nenumărat este numărul celor cari au comandat două și mai multe exemplare. Relevăm însă în chip deosebit munificența fraților d. Antoniu și Petru Mocsonyi, cari au comandat singuri nu mai puțin de 70 exemplare. De asemenea entuziastul domn A. D. Florescu din București a dat suma de 100 lei, pentru ca 5 ex. din „Serbări” să i se trimită dânsului, iar pentru restul banilor să se distribuie exemplarele corespunzătoare la țărani. Câțiva din bărbaiții marcanți ai vieții noastre românești și-au rescumpărat apoi în chip munificent exemplarele de onoare, ce li-s'au trimis. Comitetul central al „Asociațiunii”, pe cum suntem informați a hotărât de asemenea, să cumpere, din bugetul său un număr oarecare de exemplare. Așa încât din întreg tirajul publicației abia mai sunt nedesfăcute vre-o două-trei sute de exemplare, de aceea cetitorii noștri cari nu au încă și ar dori să mai aibă această scriere, atât ca cuprins cât și ca execuție tehnică, de o reușită splendidă — să grăbească a se adresa dlui profesor Dr. Victor Macaveiu (Blaj—Balázsfalva), eventual oricărei librării românești. Prețul volumului franco este cor. 3.50 (4.50 franci pentru România).

Totodată în numele comitetului despărțământului Blaj, rugăm pe acei domni, cărora li-s'au trimis spre vedere câte un exemplar din „Serbările dela Blaj”, să binevoiască sau a remite exemplarul sau a achita prețul lui, pentru ca să se poată face și încheia socoțile cuvenite.

România considerată în Franța. Corespondentul din Paris ne scrie:

„Cu prilejul norilor de furtună cari se adună acum în Balcani și din cari Europa așteaptă în fiecare moment să vadă țîșnind trăsnetul, ziarele franceze s'au ocupat foarte mult și de România, de situația ei politică, de armata ei. Atitudinea ei calmă, impasibilă dar hotărâtă face ca să se vorbească de ea cu o stimă deosebită. O nuanță particulară caracterizează pasagiile de ziare în care este vorba de dânsa. Și din nuanța aceasta simți, că francezii judecă această țară cu o considerațiune specială, punându-o și cu drept cuvânt, în afară de micile state balcanice cari preocupă acum așa de mult continentul nostru.

Printr'o selecțiune justă, firească și spontană, francezii vorbesc de România ca de o națiune a cărei civilizațiune e mai înaintată, a cărei importanță e mai mare, al cărei viitor este mai luminos decât acela al vecinilor ei delar-

sărit. „Le Temps” ocupându-se de armata românenască pe care o numește excelentă din toate punctele de vedere, n'a uitat să vorbească de vitejiile ei de pe câmpia Plevnei, precum și de agerimea ei de esență pur latină. O simpatie discretă inconștientă și naturală se desface din toate articolele ziarelor pariziane în care se pomenește despre neamul românesc. Și cu toate acestea — scriu aceasta ca pe o simplă constatare — francezii fac o abstracțiune ciudată de monarhul care îl guvernează. Numele regelui Carol vine foarte rar sub condeiele scriitorilor de aci!”

Biblioteca arhidiecezană din Blaj a primit zilele trecute o frumoasă donațiune: o colecție compactată a operelor sf. Augustin, tipărită în 10 tomuri mari, format folio, la Lyon în 1568. Marinosului dăruitor care este d. Dr. Alexandru Vaida-Voevod, deputat național, i se exprimă prin aceasta recunoștință și mulțumire. — Dr. Victor Macaveiu, bibliotecarul arhidiecezan.

Societate de muzică și cor din München în Arad. De Luni 14 Octomvrie, începând, o societate de muzică și cor din 6 dame și 6 bărbați sub conducerea dirigentului A. Reinert va concerta vre-o câteva zile în localitatea hotelului „Central” din Arad. În grădina de iarnă în fiecare seară concertează nou înființatul taraf din 16 membri al lui L. Almai.

Pentru susținerea școlii din Nima au contribuit următoarele generoase institute: „Concordia institut de credit în Gherla 25 cor., „Bistrițeană” institut de credit în Bistrița 5 cor., capitulul catedral din „fondurile ardeleni” din Gherla 200 cor. și colecta dlui Dr. Olteanu din Lăpușul-unguresc 12 cor., — pentru cari daruri li-se aduc binefăcătorilor mulțămite din partea senatului școlastic gr. cat. din Nima. — Gheorgehe Manu, preot gr. cat.

Ajutor fraților năpăstuți. La apelul publicat în „Românul” de fruntașii satului Oarda de jos pentru ajutorarea inundaților din acest sat au sosit până acum ajutoare dela următorii binefăcători:

Dr. Alexandru Fodor medic, Alba-Iulia 20.—
Nicolae Mihăilă proprietar Vinerea 25.—
Ioan Miga farmacist Constanța 20.—
Atanasie P. Bologa preot Lupeni 10.—
Dna Felicia Dr. Rațiu Sibiu 4.—

Rugăm onoratele noastre redacțiuni să binevoiască a publica apelul nostru din nrul 207 al „Românului” (sub titlul: „frații nenorociți de revărsărie de ape cer ajutorul public”) și în celelalte ziare românești. — Oarda de jos, 10 Oct. 1912. Ioan Handa preot, Basil Hațegan învățător.

Curiozitățile ultimului recensământ din Germania. Ultimul recensământ al populațiunii imperiului arată că în Germania se află: un om căsătorit în vârstă de 15 ani, 16 de 16 ani, un văduv de 16 ani, 63 căsătoriți de 17 ani, 511 de 18 ani, un văduv de 18 ani și 2 divorțați de 18 ani. Se numără 64 de soții în vârstă de 15 ani, 539 de 16 ani, dintre cari o văduvă și una divorțată. S'au găsit 15 centenari de sex masculin, dintre cari 2 sunt celibatari, 1 e căsătorit și 12 văduvi. Dintre femeile cari au trecut de 100 de ani sunt 2 căsătorite și 42 de văduve.

Dare de seamă și mulțumită publică. Pentru clădirea din nou a unei biserici gror. românești în Panciova au dăruit numeroase persoane din regat. Până acum au binevoit a dăru pentru înălțarea cât mai timpurie a noului Sion românesc: P. S. S. Ghenadie, dreptcredinciosul Episcop al Eparhiei Râmnicului Noului Severin 20 lei. P. S. S. Callist, dreptcredinciosul Episcop al Eparhiei de Argeș, 9 coroane

Biroul tehnic G 324
Inginer diplomat **Robert Goldschmidt**
autorizat legal. Telefon: 489.
Brașov (Kronstadt) Schlossbergzeile nr. 8.

Dă consultări în toate chestiile industriale și tehnico-industriale
:- Proiectează și execută stabilimente electrice și de mașini. :-
Liferează turbine, roate hidraulice și pompe centrifugare, după construcții speciale probate.
Execută stabilimente hidrodinamice și de mori.
Liferează mașini pentru toate ramurile industriei.

armata ro-
elentă din
ă vorbeas-
ei, precum
ină. O sim-
ală se des-
ariziane în
românesc.
a ca pe o
abstracți-
nează. Nu-
sub conde-

aj a primit
: o colec-
n, tipărită
Lyon în
ste d. Dr.
ațional, i se
și mulțăm-
carul arhi-

München în
ad, o socie-
bărbați sub
a concerta
ului „Cen-
în fiecare
graf din 16

ma au con-
te: „Con-
cor., „Bis-
ta 5 cor.,
elene” din
Olteanu din
u cari da-
tămite din
n Nima. —

ul publicat
arda de jos
rest sat au
ătorii bine-

ulia 20.—
25.—
20.—
10.—
4.—

iuni să bi-
nrul 207
nenorocii
blic”) și în
de jos, 10
lătegan în-

t din Ger-
ațiunei im-
lă: un om
ani, un vă-
, 511 de 18
de 18 ani.
15 ani, 539
divortată.
ulin, dintre
12 văduvi.
de ani sunt

publică.
serici gr-
numeroase
binevoit a
ie a noului
reptredia-
ului Nouului
credincio-
9 coroane

industriale
șini. :
re, după

i.
L

43 fileri. P. Partenie, iconom directorul cancela-
riei episcopiei, R. Vâlcea 5 lei. Dr. Sabin, pre-
fect, R. Vâlcea 20 lei. C. C. Herescu subpre-
fect, R. Vâlcea 3 lei. N. Negoescu primar, R.
Vâlcea 5 lei. G. V. Niculescu iconom protoereu,
R. Vâlcea 10 lei. G. Niculescu elev, R. Vâlcea
2 lei. Librăria Matei Basarab, R. Vâlcea 2 lei.
Banca populară „Zăvoiu”, R. Vâlcea 5 lei. O-
prea Dumitrescu, pensional, R. Vâlcea 1 leu.
S. Dimitrie R. Vâlcea 2 lei. D. Barbulescu of. la
magistrat, R. Vâlcea învățator, Ionești 2 lei.
State Varlaam croitor, R. Vâlcea 1 leu. Costache
Alexiu comerciant, R. Vâlcea 1 leu. C. C. Popa
comerciant, R. Vâlcea 2 lei. I. Nicolau, R. Vâl-
cea 1 leu. Anania Moraru, R. Vâlcea 5 lei. Vasile
Buta, R. Vâlcea 5 lei. Ioan Albescu, R. Vâlcea
5 lei. N. Almășan, R. Vâlcea 1 leu. I. Ștefănescu,
R. Vâlcea 1 leu. I. G. Puchiu, R. Vâlcea 5 lei.
Ciupală și Bălu, comerciant, R. Vâlcea 10 lei. I.
Obrocea, Ploiești 20 lei. C. Danilescu, institu-
tor, R. Vâlcea 2 lei. D. P. Brătianu, militar, R.
Vâlcea 1 leu. P. Armănescu librar, R. Vâlcea
2 lei 50 bani. Preotul Bălășel, Ștefănești 10 lei.
N. Popa, elev, R. Vâlcea 2 lei. Filimon Ange-
lescu paroh, Romani 1 leu. Ștefan Athanasie,
R. Vâlcea 2 lei. Al. Stăncescu, R. Vâlcea 2 lei.
Toma Nicolescu, preot, Peșteana 1 leu. D. Dră-
gănescu comerciant, Pietrari 50 bani. D. Con-
stantinescu mare proprietar, R. Vâlcea 5 lei.
Dr. Constantinescu medic, R. Vâlcea 1 leu. C.
A. Popescu preot, jud. Vâlcea 1 leu. Oprea Si-
mion mare proprietar, R. Vâlcea 1 leu. N. I.
Simian mare proprietar, R. Vâlcea 10 lei. C.
Hanciu, R. Vâlcea 10 lei. N. Hociotă, R. Vâlcea
5 lei. G. Ștefănescu, R. Vâlcea 5 lei. I. Vasilescu,
R. Vâlcea 1 leu. Vasile Ivanca, R. Vâlcea 50
bani. V. Buta, R. Vâlcea 2 lei. N. Minuța, R. Vâl-
cea 50 bani. Spiridon Ștefănescu, R. Vâlcea
50 bani. N. Safirescu învățator, Ionești 2 lei. D.
George, R. Vâlcea 50 bani. T. Aslan, R. Vâlcea
50 bani. Grigorie Otteteșianu mare proprietar,
R. Vâlcea 40 bani. Oprea Vernescu, R. Vâl-
cea 2 lei. Cezarie Tașcu, R. Vâlcea 50 bani. P.
Didicescu, R. Vâlcea 1 leu. G. Breteșan, R. Vâl-
cea 2 lei. G. G. Isvoran farmacist, R. Vâlcea
5 lei. G. I. Z. Dumitrescu, Brijoreni 50 bani. D.
Mărgăritescu paroh, Drăgășani 2 lei. A. Con-
stantinescu, R. Vâlcea 50 bani. „Providenta”
societate cooperativă, R. Vâlcea 20 lei. N. Că-
lin, R. Vâlcea 1 leu. D. C. Tănăsulă, R. Vâlcea
1 leu. D. Preotescu paroh, Călimănești 2 lei.
V. Iosifescu agricultor, Călimănești 50 bani. Cor-
nel Florian funcționar, Călimănești 5 lei. G. Io-
sif contabil, Călimănești 5 lei. Liga Culturală,
Călimănești 20 lei. D. Jantea proprietar, Căli-
mănești 10 lei. Nicolae Capra, mare proprietar,
Tigănești 10 lei. Mărădianu, București 50 bani.
C. Brănescu, Jiblea 50 bani. „Banca Vâlcea”,
R. Vâlcea 10 lei. „Banca Mehedintului”, Tur-
nu-Severin 40 lei. „Banca Comercială”, Tur-
nu-Severin 20 lei. S. Blaga farmacist, Tur-
nu-Severin 3 lei. Gr. Dumitrescu comerciant, Tur-
nu-Severin 1 leu. Teodor Costescu mare proprietar
și fost prefect, Turnu-Severin 20 lei. D. Frana-
sovici adv. Turnu-Severin 5 lei. Dr. G. Crăini-
ceanu medic București, 10 cor.

Rugăm pe toți nobilii noștri Donatori, ca să
binevoiască a primi și pe această cale pentru
frumosele jertfe, ce ne-au făcut, expresiunea
cele mai distinse stime, mulțămirea și recu-
noștința, ce pururea le păstrăm cu drag în ini-
ma noastră.

Panciova-Banat, 26 Septembrie 1912.

În numele credincioșilor parohiei ortodoxe
române din orașul Panciova-Banat:

Ioan Stroca,
preotul Panciovei.

x Un plăcut spectacol pentru orașul Vârșeț este ex-
poziția de mobile a lui Ștefan Sladek, Str. Kudrici 42,
lucrate în propria lui fabrică. Se află în mare asortim-
ent, dela cele mai simple până la cele mai luxoase,
precum, mobili pentru camera de dormit, salon, sufra-
gerie, birou. Mobile tapitate, fier aramă și piele, apoi
plane, tablouri, covoare, perdele, cele mai renumite
mașini de cusut, în prețurile cele mai ieftine. Garnituri
complete pentru locuințe, hotel, vile și camere de
baie, cu condiții foarte favorabile. Recomandăm fabrica
aceasta în atențiunea On. Publicității, ca înainte de
a-și cumpăra mobile să viziteze atelierul lui Ștefan
Sladek, convingându-se astfel despre înălțimea mobile-
lor lui lucrate cu cel mai perfect gust artistic și cu toate
acestea totuși foarte ieftine.

x A încetat! căderea părului : eluia, care
intrebuintează renumitul și miraculosul balsam
„Venusul” pentru păr al lui dr. Șepetianu. Bal-
samul acesta alută creșterea, împiedică căderea
părului și încetează total mătreața, de vânzare la
Toth Adorján, drogheria la „Venus”. Lugoș-Lu-
gos. Tot aci se capătă și renumita cremă „Venus”.

x Pregătirea romului și a lichurilor în mod casnic!
100—200 procente economie, 20 fileri. 1 dosă de ex-
tract de rum concentrat de lamaica, sau orice extracte
de lichuri, prin care se poate pregăti 1 litru rum
foarte fin, ori 2 litri de lichor foarte fin. La fiecare
sticlă se aceluie și modul de pregătire.

În schimbul unei sume de 30 fil, în mărci postale
trimit franco o dosă de mostră din ori care extract de
lichor sau rum.

Magazin principal: Parfumerie „Hygiene” Timișoara-
Cetate (Temesvár-Belváros) vis-à-vis de intrarea ca-
fenelei hotelului „Coroana”.

x „Tokio” extirpător de bățături. Se poate fol-
osi cu succes contra bățăturilor (la picioare), ne-
geilor și contra scortășărei pielii. După o folosire
de 2 zile ne scăpăm de durerea bățăturilor; — 1
dosă 50 fil. Pentru 60 fileri se trimite francat. A-
dresa: Tömöri Antal, Cegléd, II. kerület.

Ultima oră

Intervenția Franței.

Belgrad. — Consulul francez Couhard-
Descos a făcut demersuri diplomatice în numele
guvernului său în favorul acțiunii Rusiei și
Austro-Ungariei.

Pregătirile Greciei.

A t e n a. — Parlamentul a fost convocat
pentru Luni. Regele a numit pe prințul Nicolae
ca comandant de brigadă iar prințul Andrei a
fost avansat căpitan de cavalerie. Soția mos-
tenitorului de tron a cerut din Germania 30 de
călugărite îngrijitoare de bolnavi.

O nouă intervenție ruso-ungară.

Londra. — Lui „Daily Express” i se anunță
din isvor competent, că Austro-Ungaria și Ru-
sia vor încerca din nou să intervină la guver-
nele statelor balcanice. Ambele Puteri au con-
venit să intervină împreună în contra aceluia stat
balcanic care ar cuteza să se apropie măcar de
sandiac.

Bulgaria va începe războiul.

Sofia. — Din cercări competente se
anunță, că azi cartierul general va fi mutat
la frontieră, ceea ce înseamnă, că în timpul
cel mai apropiat comandamentul militar va înce-
pe operațiunile de război. Un înalt perso-
naj al statului major a declarat, că Bulgaria
fără a mai declara război Turciei, înomis va
începe atacul.

Noul episcop gr. cat. al Lugoșului.

Ziarul „Az Est” este informat, că pentru
scaunul episcopesc gr.-cat român al Lugoșu-
lui guvernul va recomanda M. Sale monar-
hului pe d. Dr. Traian Frențiu, actualul vicar
al Hațegului, și că această recomandare este
aprobată și de către primătele de Strigoniu.

Proiectul despre noile credite în delegațiuni.

Azi înainte de amiază s’au întrunit în Viena
amândouă delegațiunile, atât cea austriacă cât
și cea ungară. Astăzi a fost prezentat delegați-
unilor și proiectul nouilor credite militare. În
delegațiunea austriacă l-a prezentat ministrul
comun de finanțe, cav. de Bilinski, iar în cea
ungară ministrul de externe, contele Berchtold.
Proiectul a aflat aprobarea ambelor delega-
țiuni. Se speră că până Marți el va fi rezolvit
definitiv. Aflăm că pentru flotă s’au cerut încă
26 milioane de coroane afară de cele 54, de cari
vorbim în altă parte a ziarului.

Românii din Basarabia.

Din Iași în Ungheni. — În sfânta Rusie. — Româneasca
în Kișinău. — Cine s’a ocupat de Români basarabeni.
— Un caz nostim.

Chișinău, 26 Septembrie.

Trenul Iași-Ungheni pornește la 12 și 5 minute. La
gară lușe puțină, în tren și mai puțină. Părăsești deci
Iași cu oarecare părere de rău pentru că pleci dintr’un
oraș mare, — unde în treacă fie zis, n’ai cum să’ți
omori vremea, căci la Copou și la berăriile din Piața
Unirei găsești lume dela orele 9 seară. — și, în schimb
cu oarecare satisfacție pentru că ai-ocazia să vezi încă
odată poziția pitorească a Iașilor, defilând înaintea
ta tot ce e mai însemnat: Mitropolia, Trisfețele, Uni-
versitatea, liceul național, liceul militar, Cetățuia și în
deosebi noul palat administrativ care va fi o capod’o-
peră de artă pentru fosta capitală a Moldovei dacă
nu și pentru România. Trenul se oprește câte două
minute la Nicolina, Socola și la Christești, unde suntem
încă sub impresia Iașilor, și în sfârșit iată-ne ajunși
la Ungheni.

Se deosebire între Predeal și Ungheni!... Aci, ace-
leași impresii, aceleași figuri: polițaiul, șeful gării, ca-
șierul, doctorul, medicul veterinar, încă câțiva funcțio-
nari, câțiva jandarmi, săteni, și... atâta tot.

— Măne are să vie lume ca la bălcu, ne spune
polițaiul.

Intrădevăr, de 3 ori pe săptămână pleacă dela Iași
încă un tren de plăcere, pentru cei cari fac băi la Prut.
De bună seamă, nu cei cari merg la Govora, Constanța,
Slănicul Moldovei... vin la Prut; ori cum iată și Un-
gheni — stațiune balneară... Trezind Prutul văd cele
câteva cabine instalate acolo din inițiativa „Socie-
tății pentru sport și gimnastică” din Iași.

Și acum iată-ne la Ungheni-Ruși, în Sfânta Rusie
seu mai bine zis în Basarabia, nume așa de scump
nouă... Gara, bufetul, funcționarii, toată mișcarea de
acolo îți spun că ai călcat pe pământul unui stat mare.
Vagoanele de clasa a III-a și IV-a, după cum spunea
și Dostoievski sunt tixite de lume, vorba aceea ca...
sardecele, și în consecință foarte puțin aerisite, în
schimb vagoanele de clasa II și I-a sunt foarte luxoase.
Iată-mă deci într’un compartiment de clasa II-a singur-
singurel, deși pe placă serie; 6 locuri. În compartimentu
alăturat, un licean și un funcționar și-au luat poziția
orizontală ca și cum s’ar găsi în „wagons-lits”. Și, ca
să nu par că sunt mai puțin civilizată ca dansii, îi imi-
tez. Dar iată că intră controlorul de bilete cu ajutorul
său, și nu știu cum, că instinctiv m’am și sculat la mo-
ment, fără să observe că eram culcat. Observând după
vorbă că nu sunt rus, ajutorul de controlor îi spune
șefului său, vorbește-i românește, și... vorbim româ-
nește. Controlorii intră în compartimentul alăturat și
observă că tovarășii mei de drum nu s’au sinchisit că-
tuși de puțin, și-au arătat biletele tot din poziția o-
rizontală. Așa încât tot mi-am trădat originea... Ce să
faci dacă nu ești acomodat cu obiceiurile locale... Ori
cum sunt hotărât ca de acum înainte să fac și eu pe
rusul. Mă lungesc dar iar în pat, dar vai... Morfeu nici
nu vrea să știe de mine; în schimb, iar intră cineva. E
un rus cam înaintat în vârstă, grav, cu barbă, gras,
roșu la față ca toți rușii... Observ însă că rusul meu își
scoate dintr’un paner ceva de-ale mâncării și apoi
„Universul”, „Minerva”, „Acțiunea” și „Furnica”. Deși
sunt de o rezervă clasică și poate că nu e rău să fii
asa, totuși intrerup tăcerea:

— Ei, îți place ce serie „Furnica”?

Interlocutorul meu se uită lung prin ochelari și
apoi zice:

— Amu, ce să faci, să treacă vremea.

— Va să zică acasă vorbiți românește?

— Ce moldovan, domnule? Nu mai există Moldova.
Sunt român curat ca și tine.

— Bine dar, vorbești românește ca...

— Apoi mă intrerupe el; dacă trăesc aci numai de
vre-o 30 de ani... Eu sunt din sudul Basarabiei, deci
trăesc în Rusia de pe timpul războiului ruso-turco-
român.

Fusese la Iași pentru afaceri și acum se întorcea
acasă la Kișinău. Și așa, iată-ne prieteni. Și pe când
trenul merge a lene oprindu-se rând pe rând la Pârlița,
Pereval, Cornești, Gălărăși, Răcovăț, Strașeni pe când
pe ici pe colo apar pe dealuri sate cu căsuțele spoite
cu ael albastru caracteristic satelor românești, noi
țțecem în revistă tot ce poate fi interesant din viața
Românilor din Basarabia.

— Va să zică acasă vorbiți românește?

— Firește, cu nevasta vorbim românește, dar copiii
vorbesc între dansii și rusește.

— Și se ceartă bine boerii moldoveni din Kișinău?

— Dar, amu, nici n’au de ce să se cearte. Acum, mari
și tari sunt Evreii. Comerțul, industria, totul e pe mâ-
na lor...

Ajungem la Kișinău. Gara relativ frumoasă. Aci fac cunoștință cu un funcționar superior care are neamuri la Iași și vorbește românește. Mă sui la șeful gării și vorbesc rusește; sub-șeful de acolo, mă întreabă moldoveneste: — Ce, vrei să faci vizită? Ghine să vii după ce pleacă trenul. Mă duc la casierul gării și-i vorbesc rusește; el îmi răspunde tot moldoveneste.

Sunt orele 5 p. m. Stau la îndoială dacă trebuie să iau un birjar sau tramwayul și în cele din urmă mă decid să o iau per pedes apostolorum, ca astfel să pot face cunoștință mai de aproape cu orașul și cu locuitorii. Iar aud românește. Lângă gară, jos pe trotuar, un grup de țărani moldoveni steteau de vorbă, și ferește, vorbeau moldoveneste ca acasă la dânsii... Intru într-o băcănie și vorbesc rusește. Băieții între dânsii:

— Vezi ce poștește domnul, primește dela domnul...

— Ce, voi sunteți moldoveni?

— Curați moldoveni, moldoveni pravoslavnicii...

Merg pe jos o bucată de vreme, urc dealul și văd că nu merge și atunci iau tramwayul și astfel ocolesc tot orașul. Kișinăul ca poziție e un oraș care se aseamănă mult cu Iașii, numai atât că e mai mare, străzile sunt mai largi și clădirile mai impozante. Incolo e un oraș de deal, unde nu găsești nici un loc de petrecere, nici un râu... Lângă Ateneu o moldoveancă își cerea nepotul.

— Nu te ia rău cu nepotul pentru că n'o să vază de bătrânețele tale.

— Amu, dacă nu, masculă...

În fața catedralei observ arcurile unde s'a oficiat slujba religioasă pentru centenarul lui Basarabiei, și în cari stă scris: „Slavă Țarului rusec”. Mă întorc în parcul comunal și mă opresc în fața monumentului lui A. C. Pușkin. Mă gândesc un moment la poezia, la duelul, la moartea acestui poet. Aci, în Basarabia, C. Negruzzi, întemeietorul prozei românești, a făcut cunoștință cu Pușkin, din care a tradus în urmă câteva poezii, printre cari cea mai cunoscută e „Salul negru”. Stau pe o bancă și vorbesc rusește și apoi moldoveneste cu un licean rus.

— Aci, toți grăesc pe moldoveneste și moldovenii și rușii și evreii, îmi spune dânsul.

Mă plimb pe străzile principale și de geaba ca și Diogene cu felinarul său clasic, caut să văd firme moldoveneste. Mai peste tot mă împiedec de nume rusești și de Goldenberg, Iacobson, Rubinstein... Numai într'un singur magazin văd cu oarecare satisfacție „desfacearea produselor Diacescul”. Mă opresc în fața unei vitrine și văd o serie recentă: „Basarabia” 1812—1912 de protoiereul N. V. Lașkov din Kișinău. Nu mă îndur să dau o rublă și 50 kop., și trec mai departe, unde văd o nouă revistă literară „Lira Basarabiei” scoasă cu ocazia jubileului centenarului. În afară de tipurile și vederile luate din viața moldovenilor din Basarabia, include versuri și proză de scriitori... prea tineri. Văd un magazin de galanterie și cer vederi din Kișinău.

— Coe, face el moldoveneste, ilustrații, vederi din Kișinău n'avem, iată ceva interesant: ilustrații, porturi malaruskie.

— Nu, vreau vederi din Kișinău.

— Vederi n'avem. Alțeva, Tabac, sigări...

— Avram, ai să schimbi o hârtie de trei ruble, întreabă cineva.

Și, am înțeles. Era un moldovean, era un neamt... de Sâmbătă... Se făcuse aproape miezul nopții, și iau tramwayul spre gară. Iar aud moldoveneste. La spațele meu doi evrei habotnici puneau la cale noi afaceri, noi gheșefuri, și spre a nu fi înțeleși, vorbeau moldoveneste. Și așa, am părăsit Kișinăul cu impresia că se vorbește mult acolo românește, și că vorbesc nu numai moldovenii ci și evreii. Și atunci mi-am adus aminte de cuvintele tovarășului de drum că „acum boerii moldoveni din Basarabia n'au de ce să se certe...”

Despre Români din Basarabia în ultimul timp s'a scris la noi mult, foarte mult. Au scris istoricii, au scris poeții și au scris ziariștii de profesie. Unii s'au servit de izvoare directe, alții au utilizat izvoare de a doua mână. Au scris bărbați de talia dlor Xenopol și Iorga; a scris două romane bătrânul scriitor ieșan Moruzzi, care a trăit în Basarabia și deci cel mai în stare de a cunoaște viața, sufletul Moldovenilor din Basarabia sub toate privințele, și, în sfârșit, avem voluminoasa lucrare a dlui Z. Arbore „Basarabia” scrisă cu ocazia jubileului din 1906. Cei cari vor însă să cunoască sufletul poporului român din Basarabia în toată complexitatea lui, nu se vor mulțami cu lectura acestor scrieri, ci se vor duce să-i viziteze acasă la dânsii, vor sta de vorbă cu dânsii, vor lua parte la bucuriile și durerile lor, etc.; căci, un cuvânt, un adevăr spus prin gura, prin pana unui român, fie el basarabean — care a trăit în România, pierde mult din savoarea, din farmecul ce-i dă graiul local.

Am avut ocazia să vorbesc românește și în tren și la Kișinău precum și aci, la Odessa. Aci la Odessa vorbesc românește Grecii cari au trăit în România, vorbesc Români stabiliți dincoace de Nistru. Azi chiar vorbesc Români stabiliți dincoace de Nistru. Azi chiar există la Odessa o suburbie numită „Moldoveanca”, unde altă dată au trăit Moldovenii în masă compactă. Despre Români stabiliți dincoace de Nistru și menționați de cronicarii noștri, a scris acum 45 de ani cunoșcutul nostru etnograf d. T. Burada: Călătorie la Români din Sudul Rusiei, gubernia Herson. Simți dar o deosebită satisfacție numai atunci când stai de vorbă cu un român din Basarabia, cu un moldovean care n'a vorbit de mult românește, și în deosebi cu un intelectual, pentru că atunci vezi la dânsul anumite tendințe, anumite expresii, vezi o reculegere, o sfortare ca să vorbească cât se poate mai bine românește.

Așa într-o seară pe când stam într-o grădină publică fac cunoștință cu un capel-maestru, și din vorbă în vorbă îi spun că sunt din România.

— Da grăești românește, zise el.

— Păi, dacă sunt român, fac eu.

— Ei, domnule, nu știi ce ghine îmi pare că am grăit moldoveneste. Iată sunt doisprezece ani de când am plecat dela Kișinău, de atunci n'am grăit moldoveneste. Amu, am uitat, dar înainte grăiam mult ghine.

— Lasă, zic eu, că și acum ghine grăești.

— Ei, ce, nu văd eu, înainte vorghiam mult ghine, mult ghine. Să vezi, am plecat dela Kișinău acum doisprezece ani. Am venit la Odessa, apoi m'am dus la Moscova, la Petersburg, Rostov pe Don... Amu, am venit dela Riga, o să stau câteva zile și iar o să plec înapoi.

Să vezi, amu trăesc cu o nemeă (nemțoaică). Și așa îi spun pe moldoveneste asta-i pâna, asta-i apă, lingură, furculiță... Într'o zi s'a întâmplat că vroiam să spun nevastei cum va să zică moldoveneste: cheptene, și toată ziua am fost necăjit că nu știam cum va să zică cheptene... Uităi, uitai mult. Dar să vezi, uneori când grăesc rusește îmi vine un cuvânt moldovenesc, alte ori un cuvânt nemțesc. Și așa de multe ori îmi vine să grăesc și moldoveneste. Iar adineauri când grăiam rusește, eu zisei oder. Ei, domnule, eu mult vream să văd România... Cum merg acolo treghile? Da acolo aveți universitet?

— Și așa, se făcuse târziu de tot când trebuia să ne despărțim.

Așa, domnule, nu știi ce ghine îmi pare că grăii moldoveneste. Aide, și-om lua un pahar de vodcă, de rachiu...

— Lasă, zic eu, și-om lua altă dată.

Și așa ne-am despărțit.

Cu mult mai interesant însă, a fost cazul unui moldovean, elev la o școală superioară din Moscova. Eram pe bulevardul Nicolae. Stam de vorbă cu d. N. D., când colo un rus ca toți rușii, tuns ca în palmă, — rușii ori își lasă părul mare ori și-l tund numărul unu — intră și el în vorbă, grăește și el moldoveneste. Și așa făcurăm cunoștință. Era un tânăr mult mai înalt decât seurt, bine făcut, foarte simpatie, de o sinceritate, așa zice, de o naivitate caracteristică țăranului moldovan. Era de fel dintr'un sat din ținutul Soroca.

— Ghine, zic eu, dacă ești moldovan, ia spune-mi câteva nume moldoveneste din Basarabia.

— Amu, eu am venit din Kișinău, și acolo am făcut și școală reală. Să-ți spun: Krupenski, Purișkieni, Pombul. Diacescul... Ei sunt moldoveni, dar nu fac nimic...

Apoi sunt Stroescu, Caso dică Casul.

Rușii sunt mult supărați pentru demonstrațiile de la Iași și București.

— Și de ce ai venit aici?

— Amu, am treghi și zuacomii... a-cu-nosecui, o să stau câteva zile și o să plec iar acasă și de acolo la Moscova.

— Și la Moscova cu ce trăești?

— Am stipendie dela zemstvo. Dacă nu-mi dedea stipendie intram la Universitet. Amu, după ce isprăvese la Moscova, vreau să mă duc să văd școlile din Franța și din România.

Și așa conversația din ce în ce mai animată și mai interesantă.

— Să vezi, noi la Basarabia nu zicem rublă, kopăică, amu zicem cărbăoavă, leu, ban...

— Amu, să vezi, noi suntem mulți frați inteligenți și gândim, dacă ne-o ajuta Dumnezeu, să descoperim o gazetă pe moldoveneste...

— Ghine, dar a fost și înainte o gazetă pe moldoveneste.

— A fost, când era Gavrilă.

— Dar sunt alți studenți moldoveni la Moscova?

— Sunt o grămadă.

— Și cum grăiți voi acolo?

— Amu, așa moldoveneste.

— Și ce zic Rușii când grăiți voi moldoveneste?

— Ce să zică... rămân ca berbecii...

De mult trecuse vremea mesei când ne-am despărțit, spre a ne întâlni seara. Dar seara nu ne-am întâlnit. Și atunci cum mă plimbam seara pe bulevard, îmi ziceam, că în marea aceea de capete, câți moldoveni nu vor fi fost... căci așa e cu românii din Basarabia: nu-i yezi nicăiri și totuș sunt pretutindeni... „Acțiunea”.

I. Pribeag.

Bibliografie.

Intrarea Mihai-Viteazul în Alba-Iulia. În toată istoria neamului românesc, nu avem zi mai măreață ca ziua, când Mihai-Viteazul, după ce a cucerit Ardealul — a intrat în Alba-Iulia ca cuceritor și Domn al Ardealului!

Intrarea lui a fost măreață! O strălucită coată de generali și căpitani și purtători de steaguri l-au însoțit. În poarta cetății i-au ieșit închinându-i-se și supunându-i-se mai marii cetății, cu Arhiepiscopul catolic în frunte, care se pleacă înaintea emutului Vodă Român!

Acest mare fapt al istoriei noastre naționale, este zugrăvit în o **icoană națională** scoasă de sub tipar de „**Librăria Națională**” din Orăștie (Szászváros) și o pune în vânzare, pentru prețul de numai **2 cor. 20 fil.** Cu atât o capătă cel ce o ia deadreptul din Librărie. Cei cari o cer prin postă, o capătă cu 2.50 fil. trimisă franco (posta plătită), iar cu 2 cor. 75 fil. franco-recomandat!

E bine să se trimită pentru postă franco-recomandat, căci dacă un tablou trimis francat simplu se pierde, altul în locul lui nu se trimite!

Cel ce prin postă cere 5 icoane deodată, le capătă franco-recomandat în loc de 13.50, cu numai **cor. 11.50** Cine ia 10 deodată, le capătă franco-recomandat, în loc de cor. 27.50 cu numai **21 cor.** E un chip de 60 cm. lung și aproape 59 cm. înalt. Icoană mare, tipărită pe hârtie foarte fină, și în multe colori!

Recomandabilă pentru casele noastre țărănești.

Autonomia catolică din Ungaria și pericolul ce amenință printr'nsa independența Metropolitiei gr. unite de Alba-Iulia și existența Bisericii greco-unite române. Memorial scris de un fiu credincios al bisericii sale. Luna Maiu 1897.

A. Maior. Făt frumos. Poem dramatic în 4 acte a Cor. 2 + 10 fil. porto.

N. Novicow. Emanciparea femeii. Tradus cu autorizația autorului de Bogdan I. Gollow. a Cor. 2 + 20 fil. porto.

A. D. Xenopol, Râșnovul de lângă Brașov. Extras din „Viața Românească”. Iași, Tipogr. „Dacia”.

De vânzare la Librăria „Tribuna”, Arad.

POȘTA ADMINISTRATIEI.

Ion Teleguț, Budapesta. Am primit 14 cor. abonament până la 26 Decembrie 1912.

Ștefan Sabo, Armenis. Am primit 7 cor. abonament până la finea anului curent.

M. P. B., Carlsbad. Numărul reclamat Vi s'a expedit. Cele 40 cor. pentru „Aeroplanul Vlaicu III” le-am primit. Se vor evita mai târziu, cu altele.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

NAGY JENŐ,
specialist pentru dinți artificiali fără pod
CLUJ-KOLOZSVÁR
(La capătul străzii Jókai, în casa proprie.)
Pune dinți și cu plățire în rate, pe lângă
garanță de zece ani. (97-120)

De inchiriat o cameră

cu mobile elegante și vedere la stradă, Csiky Gergely utca nr. 25. (Ci 476—2)

Caut

un candidat de avocat

cu praxă. (Mi 478—8)

Dr. Liviu Micșă,
adv. în Dej.

Casa de păstrare (reuniune) în Săliște.

Concurs.

Pentru ocuparea unui post de practicant la Casa de păstrare (reuniune) în Săliște com. Sibiu se publică concurs cu termen până în 25 Octombrie st. n. Salar anual cor. 960.

(Ca 475—2)

DIRECTIUNEA.

Manuale folosite și noi

pentru toate institutele de învățământ precum și hârtie și revizite de scris se capătă cu prețuri ieftine la librăria Pichler Sándor, Arad, Piața Libertății (Szabadság-tér) nr. 1. (Pi 307—100)

Practicant

cu plată începătoare imediat află aplicare la WEBER, birou comisional de bancă în Șiria—Világos. (Ve 365)

ANUNȚ.

Pentru o mină de cărbuni din România se caută un maister miner (obersteiger) în următoarele condițiuni:

Să fie absolvent al unei școli miner (bánya iskola) să aibă o practică de mai mulți ani la o mină de cărbuni, să fie sănătos și energic capabil de a da ajutor la măsurătoare cu busola și teodolitul.

Români și cei însurați se preferă. Petițiunile în care se va arăta și pretențiunile de salariu și la care se va alătura o copie legalizată de pe actele de studii se vor înainta administrației ziarului „Românul”. (Li 458—6)

Ingrădiri cu pietri mormântale.**Lespezi pe mormânt, sarcophage**

dela cele mai simple până la cele mai pompoase, din material foarte durabil care întrece piatra cioplită, cu prețuri ieftine pe lângă garanță; execută pardoseli de granit, tofelul de specialități de pietrii artificiale, vase de flori, stâlpi, decorații pentru grădini, fântâni arteziane, trepte, decorații pentru zidiri, în orice stil; desemnuri și proiecte face gratis și în provincie:

Némethy István,

sculptor, întreprindere de zidiri cu ciment și beton Cluj—Kolozsvár, strada Bástja n-rul 4.

TELEFON nr. 644.

Ne 156—20

ANUNȚURI

se primesc cu prețuri moderate la administrația ziarului acesta. :-

A. R. FELD

fabrică de ștampile de gumă
Sibiu-Nagyszében str. Elisabeta 10.

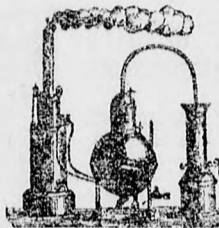

Execută ștampile de gumă și aramă, sigluri, șabloane, firme vârsate și gravate, prenum și orice lucrări în această branșă.

RADUCZINER LAZAR

ALĂMAR

Timișoara (Temesvágyváros) str. Farkas 12
Casa proprie.

Execută **Cazane pentru spirit**, — pentru răpsitorie chimică și — pentru **ferberea rachii** din material excelent, pe lângă garanță și cu condițiuni favorabile de platire.

Reparările se execută prompt și cu prețuri moderate.

Ba 174—20

Publicul românesc este rugat a da tot sprijinul cuvenit.

Gheorghe Ștefu

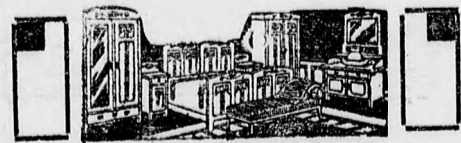
prăvălie românească de coloniale și delicatese în Arad, strada Deák Ferencz nr. 7.

„La vulturul negru”.

Mare magazin de coloniale, delicatese, zahăr, cafea, thea, rum, șampanie, cognac, vin de podgorii, ape minerale, ciocoladă, bomboane, prăjituri de thea, sapun de obraz, perii de dinți, colorii de podele, peneluri, sardine și tot felul de pești aleși, portocale, produse coloniale, și tot felul de specialități ce se țin de acest ram al comerțului. Prețurile cele mai moderate și serviciu punctual.

VERES FERENCZ

FABRICĂ PENTRU LUCRĂRI DE MĂSAR ȘI PENTRU MOBILE, ARANJATĂ CU MAȘINI ELECTRICE
DEJ—DEÉS, Str. Kossuth L. nr. 62.

Execută tofelul de lucrări în branșă măsurătorului precum și mobile pentru casă, — birouri, — prăvălii, — farmacii și aranjarea școlilor după orice desen.

Mare magazin permanent de mobile pe lângă prețurile cele mai convenabile.

(Ve 195—)

KUGEL KÁROLY

FOTOGRAF

TIMIȘOARA-CETATE (TEMESV.-BELV). str. Jenőfőherceg nr. 14.

Pregătește fotografiile cele mai moderne, mărimi de fotografii familiare, grupuri și tablouri după orice fotografie veche, cu prețurile cele mai ieftine. Execut cărți postale cu fotografii, fotografii pe porțelan pentru pietrii monumentale, după orice fotografii. Comandele din provincie se execută prompt și conștiințios.

(Ku 108—)

GHEORGHE CIOROGARIU

MĂESTRU TÂMLAR.

LUȘOJ, STRADA ATANASIOVICI No. 10.
(Casa proprie).

(Ci 217—120)

Își recomandă atelierul bine asortat cu materiale uscate. Intreprinde și execută tot felul de lucrări aparținător acestei branșe, aranjamente interne și lucru pentru edificii ori unde, și în orice stil, cu : : : prețuri moderate. : : :

(Ba 116—280)

Gustați

Berea **SLEPING-car**
din fabrica „Bragadiru”.

Cel mai mare deposit de blănării
I. STEFLEA, blănar

Sibiu-Hermannstadt, Grosser Ring 18.

Imi permit a atrage atențiunea on. public asupra depositului meu, bogat asortat, de boa, manșoane, după moda cea mai nouă, dela cele mai ieftine până la cele mai fine, precum și blane de călătorie, saci pentru picioare, manșoane pentru vânat, chipiuri etc. și tot soiul de piei, — pentru sezonul de iarnă. Pentru veritabilitate garantez.

Reparaturi sau transformări rog a mi-se aduce de vreme la cunoștință deoarece în sezonul înaintat nu pot fi toate primite.

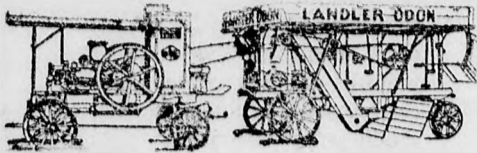
Premiat cu medalia de stat la expoziția de blănării din Budapesta în anul 1911.

[Se 390—10]

Patentată originală din Suedia.

„ROBUR” motor cu olei natural

in urma multiplelor calități este cel mai bun dintre toate motoarele de acest fel având o putere de 2-300 cai (HP.)

NOUȚATE! **NOUȚATE!**

Lucru neîntrecut de ieftin!

Il recomandăm pentru

mori-, ateliere industriale

și la toffelul de mașini agricole.

Spese la ceas după fiecare HP. 1/4, fil.

Nu este supus supravegherii finanțelor.

Se vinde și în rate.

Garanție deplină!

Mașini, motoare folosite se schimbă cu nouă.

Catalog la cerere trimis gratis.

Landler Ödön Motortelepe,
Budapest, Lovag u. 2.
La 161-26

In atențiunea băcanilor!**MORI pentru MAC**

ȘI

CUMPENE

excelente și cu prețuri moderate se capătă la fabrica

THINSZ A.

BUDAPESTA, IX, str. Liliom 50.

TI 163 60

Oroloage de turn

pentru palate, aces comunale, fabrici, locuințe private regulează și aranjază mai favorabil:

Müller János

Succesorul lui Mayer Károly

dela prima aranjare cu vapor a fabricii de oroloage din

Budapesta, VII., Tökölly-ut n-rul 52.

(Casa proprie).

Cataloge și specificări de prețuri trimis gratis și franco.

STEFAN SLADEK jun. fabrică de mobile

VÂRȘET, strada Kudritzer n-rul 44-46.

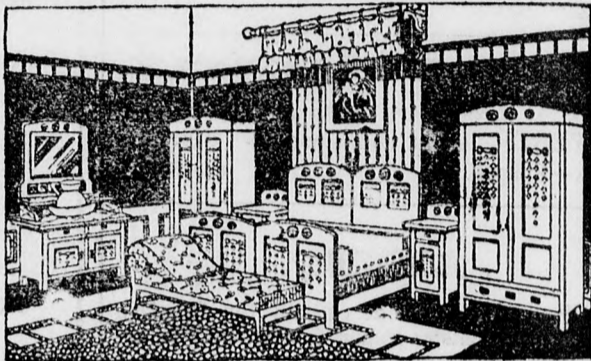
Cea mai renumită

mare fabrică de mobile din sudul Ungariei (VERSECZ).

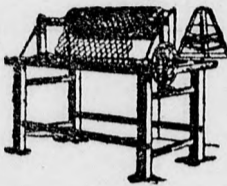
Sa 113-120

Pregătește mobilele cele mai moderne și luxoase cu prețuri foarte moderate.

Mare depozit de piane excelente, covoare, perdele, țesături foarte fine și mașini de cusut.

Cele mai excelente instrumente pentru săparea de

fântâni arteziene le pregătește și expediază

Várady Lajos,

fabrică de instrumente

Hódmezővásárhely,

VI, Ferenc-utca.

Nu trebuie să anteprenori; domeniile, comunele, singuraticii: singurii pot face săparea cu instrumentele mele.

Primlucrător mijlocesc.

Recomand și mașini pentru împletitul de sirmă.

Catalog de prețuri trimis gratis și franco.

Premiat la 6 expoziții.

Correspondență în limba maghiară, eventual germană.

(Va 41-00)

Cel mai mare magazin de blănărie.

Bordy József

Marosvásárhely Széchenyi-tér 52.

Îți recomandăm în atenția on. public din localitate și provincie bogatul asortiment de blănărie cu prețurile cele mai convenabile.

Articole de fabricație proprie; mantale de blană, blane de călătorie. — manșoane, boale e aciuli pentru domni și doamne, ultima modă și lucrate cu gust. Prețuri ieftine.

Primește orice lucrări de blănărie pentru prefacera, căptuire, căptuire și colierea mantalelor. Serviciu prompt și conștiințos. Numai marfă bună și execuție de I-u. rang

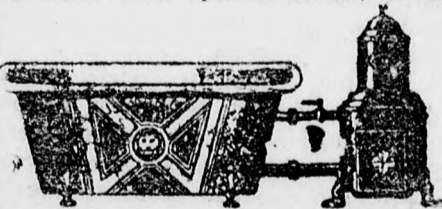
Carl Piffel, prima fabrică de obiecte de metal

Premiat de mai multeori.

Telefon 184.

Temesvár-Erzsébetváros. Gyár: Hunyadi-u. 14. Üzlet: Hunyadi-ut és Missits-utca sarkán Krausz-tele házban.

Recomandă obiectele sale foarte frumoase și solide de tinichigierie și anume: vane de scaldat, de șezut și pentru copil, scaune pentru scaldat, încălzitoare și vane de scaldat după cel mai bun sistem (sistem propriu). Lăzi pentru lemne și pentru cărbuni și alte edibctee e mtal: precum ciubere, uclioare și căni. — Apoi litere de tinichea și de cositor, inscripții de metal, tablă cu numărul casei și cu numele străzii, mărci și firme de ținc. Conduct pentru apă, aranjări pentru baie și closete engleze cu neîntrecutul aparat »Temes«.

Acoperiri de case și turnuri, globuri și cruci.

Catalog de prețuri la dorință gratuit.

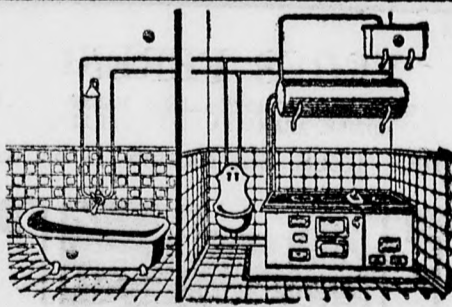
Ucenici se primesc cu condițiuni foarte bune.

Ei 23-60

Bruno Widlasch,

lăcătușerie artistică pentru mașinării și zidiri. — Atelier special de instalațiuni pt. lumină electrică, apaduct, aranjamente pt. băi, canalizări și closete.

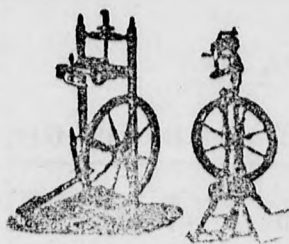
SIBIU, Fingerlingsgasse N. 3.

Oferă cele mai solide lucrări: porți de fier, trepte (scări), balustrade și îngrădiri de morminte după desen sau după planul propriu; cuptoare și cazane, montări și transmisiuni pentru orice fel de mașini. Aranjări complete de closete pentru canalele din orașe. Instalări de băi, apaducte și canalizări. Depozit de fântâni de apă (construcții proprii), cari s'an adevărit de cele mai bune până acum. Closete patent scutite de îngheț, montate gata, cari în cursul iernii trecute n'au înghețat în liber nici la un ger de 28 grade, liferez cu garanție pe 5 ani.

Cea mai perfectă execuție de instalări de lumină electrică, telefoane și telegrafe. Vânzare de cazane de aramă și țincute. — Proiecte și planuri gratuit și prompt.

(VI 159-00)

Premiate cu medalie de aur.

Roate de tors

Cea mai mare fabrică pentru articlii de lemn și de galanterie provăzută cu motor electric.

Emil Krauss,

SIBIU-Hermannstadt-Nagyszeben Margarethengasse nr. 5.

Execută cele mai bune roți de tors, din lemn bun și uscat, cu mers liniștit, pentru fiecare bucată se dă garanță.

Totodată îmi permit a aduce la cunoștința stim. mușterii că execut orice lucrări în branșa mea. Lucrări solide și ieftine.

(K 123—)

EDUARD v. DERERA

 urmașul lui BADOCŞAY.

Temesvár-Josefstadt, Seud'er Platz 1.

TELEFON 374.

□ □ □

Telegrame: DERERA, Temesvár.

De 175-20

Recomandă depozitul său bogat în tot felul de *tinichea, ferecături* la *clădiri* și *mobile*. *Instrumente* pentru toate ramurile industriale, *Afriqué* de calitate primă, *colivii* pentru pasări, *meșe de spălat* pentru culine, *patențate, dulapuri de gheață, aparate* de făcut unt și *aranjamente* pentru culine, depozit mare de *vase trainice de fier*, *cupatoare „Meteor”*, *cupțora e „Triumph”*, vase de *aluminiu*, *impleturi de drot (sârmă) sprîjuri de vii*.

Serviciu atent, prețuri fixe și ieftine.

Vad Gabor

curelar și șelar

ORADEA - MARE

(Nagyvárad), str. Körös n. 38.

Aduc la cunoștința on. public din loc și provincie, că sub firma de mai sus am deschis un atelier modern pentru

curele și șele

Țin în magazin toffelul de echipamente pentru *trăsuri*, pentru *călărit* și pentru *vehicule*. Mărfurile sunt fabricate din cel mai excelent material și se vând cu prețurile cele mai ieftine. — Primesc orice lucrări în branșa aceasta. Reparări se fac cu prețuri moderate.

Heinrich Rastel

Ra 70-30

fabricant de trăsuri,

Sibiu, Strada Rosenanger 18.

Aduc la cunoștința on. public din loc și provincie, că țin

în depozit cele mai moderne **TRĂSURI** precum și toffelul de **CĂRUȚE**. Primesc orice lucrare de **reparare** și **transformare**, **văpsire** și **pregătire** de șele în preț foarte ieftin. o o o

Karton Aladár

„Alba” fabrică de ghips Orăștie-Szászváros.

Oferă ghips fabricație proprie, fabricat după sistem englez brevetat, de-o soliditate mare deci un ghips

special de stucatură pentru sculptură

modele și alabastru

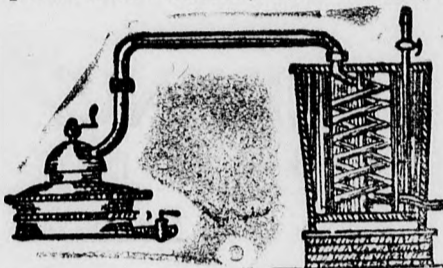
care poate suferi mare mixtură, — expediat prompt și eventual pentru expediere mai târzie, cu prețurile cele mai moderate.

Faceți o încercare, deoarece

K 135-30

cine lucrează cu ghips „Alba” face economie în bani!

Hans Schuster

 fabrică de obiecte de aramă ORĂȘTIE, Strada Spitalului.
Fabrică și livrează în cea mai excelentă execuție: **CAZANE** de fier rachie, precum și **garnituri complete** pentru fabrici chimice, fabrici de bere, alcool și rachie, mai

Su 196-5)

departe **vane de scaldat**, — **sobe** pentru camere de baie, **cazane** și **căldări** cu **vatră** și în **fine țevi de aramă roșie** cu prețurile cele mai ieftine. Catalog trimis gratuit.

Nu e reclamă — ci realitate,

căci fiecare lucrează în interesul propriu, dacă orice trebuințe, și anume:

haine pentru femei, bărbați, băeți, fetițe, și pentru copii, talii, jupoane, halaturi și costume pentru dame le cumpără dela

Magazinul Grünberger

Asortiment și prețuri fără concurență!

Cel mai bogat magazin de mărfuri de lână.

SIBIU—NAGYSZEBEN strada Cîsnădiei Palatul comandantului de corp.

Filială în TIMIȘOARA (Temesvár) str. Principala (F6-utca) vis-à-vis de farmacia IAHNER.

Gu 389-20

Sticlar pentru zidiri și portaluri

(magazin de table de sticlă și de oglinzi).

Execut lucrări pentru zidiri noi, sau totfelul de reparări prompt și cu prețuri ieftine. Expediez ieftin rolete mecanice de pânză și trestie
- - - pentru ferestre - - -

(Fi 226-50)

FRIED FERENCZ

ARAD, strada gróf Apponyi Albert nr. 15-16.

TELEFON 909.

TELEFON 909.

Dacă suferi în dureri de stomac,

dacă ești lipsit de apetit, dacă ți-e rea mistuirea sau dacă ai dureri cari provin din aceasta, cum sunt dureri de dinți, sgârsciuri, arsuri, apăsare, în stomac, iritație de vomare, greață, răgâieli, etc. folosește:

Purgativul de fiere (epehajtó) de Rozsnyai,

care e cel mai bun mijloc pentru vindecare în vreme scurtă, chiar și în cele mai neglijate cazuri de boală.

O sticlă costă 40 fleri; o duzină 4 coroane
80 fleri.

Se capătă la singurul preparator

Farmacia

ROZSNYAY M^c

A R A D.

(Ro 227-104)

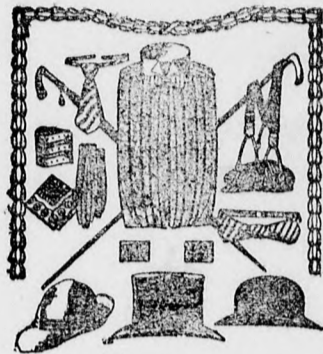
ANUNȚ.

S'a deschis marea prăvălie de modă pentru bărbați și copii

CINTEA și HAU

LUGOJ (Palatul reformat).

Avem onoare a atrage atențiunea on. public asupra prăvăliei noastre nouă și cu totul modernă, înzestrată cu marfa cea mai solidă și fină din patrie și străinătate, și astfel aranjată, încât suntem în plăcuta poziție de a satisface toate cerințele onor. public. În special suntem în plăcuta poziție a recomanda on. public specialitățile de albituri pentru bărbați, și de ghețe pentru bărbați, dame și copii. Rugându-ne de binevoitorul sprijin suntem

Cu stimă:

Cintea și Hau

CI 99-60

Dacă comandați ceva

ori cereți prospecte dela cei ce inserează anunțuri în ziarul nostru, vă rugăm

să vă referiți la ziarul nostru.

Făcând-o aceasta cererilor d-voastre li-se vor da deosebită atenție și ne serviți, firmele respective având nevoie de recomandația noastră. În caz, că am primit oarecari plângeri în contra vre-unei din aceste firme, am înceta imediat a mai recomanda firma respectivă.

Administrația ziarului
„ROMÂNUL”.

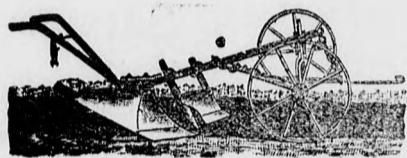
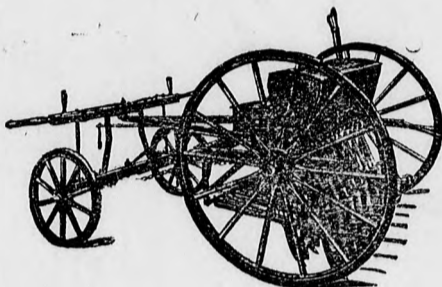
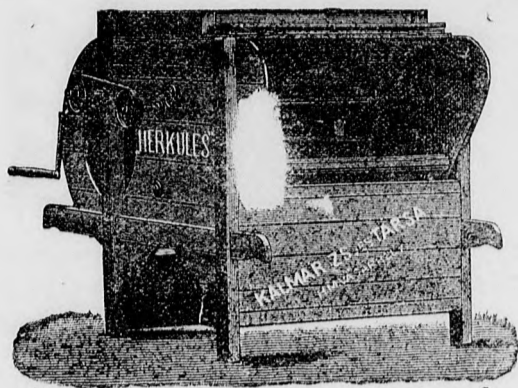
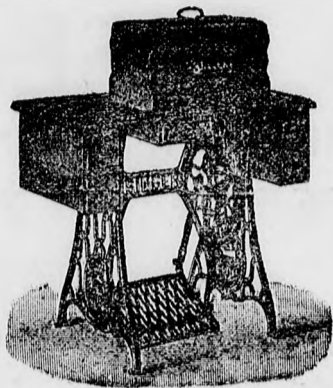
MAXIM I. VULCU

FABRICANT ȘI NEGUȚĂTOR DE MAȘINI

ARAD, Strada Fabián László n-rul 5-6. Telefon nr. 808.

Atrag atențiunea on. pu-
blice asupra marelui meu
magazin de totfelul de ma-
șini agricole cum sunt:
mașini de sămănat, tree-
rat, pluguri grape, preșuri,
și mori de struguri, ma-
șini de cusut.

Mai departe reconstruez
tot felul de Locomobile
să umble singure.

Capital social Cor. 1.200.000.

Telefon nr. 188.

Post sparcassa ung. 29,349.

Banca generală de asigurare societate pe acții în Sibiu — Nagyszeben.

este prima bancă de asigurare românească, înființată de institutele financiare (băncile) române din Transilvania și Ungaria.

Prezidentul direcțiunii:

PARTENIU COSMA, DIR. EXECUTIV AL „ALBINEI“ și PREZIDENTUL „SOLIDAR“

„Banca generală de asigurare“ face tot felul de asigurări, ca asigurări contra focului și asigurări asupra vieții în toate combinațiunile. Mai departe mijlocește: asigurări contra spargerilor, contra accidentelor și contra grindinei.

Toate aceste asigurări „Banca generală de asigurare“ le face în condițiunile cele mai favorabile.

Asigurările se pot face prin orice bancă românească, precum și la agenții și bărbaiții de încredere ai societății. — Prospekte, tarife și informațiuni se dau gratis și imediat. — Persoanele cunoscute ca avizitori buni și cu legături — pot fi permise oricând în serviciul societății.

„Banca generală de asigurare“ da informațiuni gratuite în orice afaceri de asigurare fără deosebire că aceste afaceri sunt făcute la ea sau la altă societate de asigurare.

Cel interesați să se adreseze cu încredere la:

„Banca generală de asigurare“ DIRECȚIUNEA: SIBIU—NAGYSZEBEN (CASA „ALBINA“),
AGENTURA PRINCIPALĂ PENTRU COMITATUL ARAD, BÉ.
KÉS, CSANÁD, BIHOR, TIMIȘ, TORONTÁL, CARAȘ-SEVERIN Arad str. Lázár Vilmos nr. 2. Telefon nr. 850.
(Ba 240—156)

Margel N. ciasornicar și ORĂȘTIE (Szászváros) Vásárutca

lângă „HOTEL CENTRAL”.

Cel mai mare depozit de totfelul de ciasornice de aur și argint precum și ciasornice de metal și nickel. Articii de argint de China Berndorfer Cristoffle și tacâmuri de argint. Ochelari și zwickeri de Rathenov. Articole optice de aur și argint. Reparaturi solide și ieftine.

(Ma 467)

Articole de casă de sticlă și porcelan, utensilii culinare, articole de argint, nickel și aramă, lampe, rame și picioare la aparate fotografice, cuțite, furculițe și linguri de alpaca și argint, articole de oțel »Sollingen«. — Mobile de fier, cămine perpetice, sobe, articole de toaletă și turiști, cu prețurile cele mai ieftine — se pot cumpăra la firma:

JOSEF JIKELI

SIBIIU—HERMANNSTADT, Strada Cisnădiei 47.

Ji 34—60

Cine voește să cumpere INCĂLȚĂMINTE

fabricate în țară într'adevăr fine, comode, elegante și durtabile acela să cumpere cu încredere dela

IOAN VUIA, Sătmár

(SZATMÁR) Deák-tér.

— (In casa lui Keresztes András). —

Ține în magazinul său de ghete bogat asortat numai ghete și cioboate pregătite în țară din piele fină veritabilă cu prețuri foarte moderate, fabricate imitate nu are și marfele sale în privința execuțiunii drăgălașe sunt neîntrecute. — La dorință se pregătesc totfelul de ghete și cioboate după măsură.

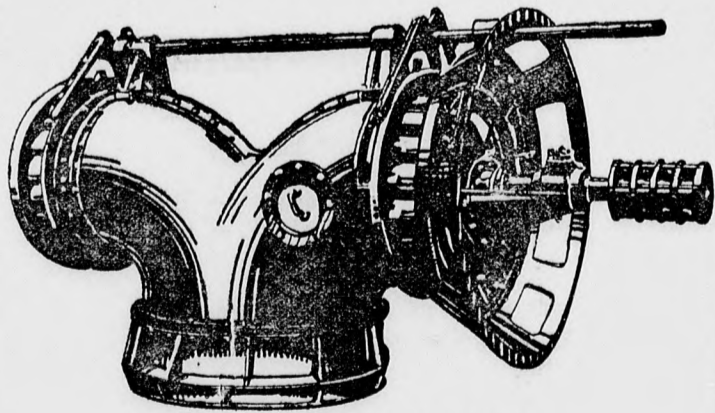
FRAȚII SCHIEL

fabrică de mașini, stabilimente pentru edificare de mori, turnătorie de fer în

BRAȘOV.

Cea mai mare fabrică de mașini din Ardeal.

Efectuează stabilimente de turbine, motoare și locomobile de uletu brut, „Corona”, mori mănate cu motoare și apă, stabilimente electrice, stabilimente de transmisiune, mașini de scărmanat și de tors lând.

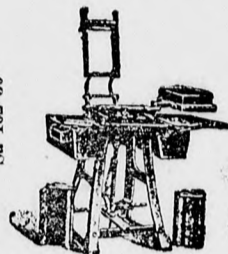
FRANCIS-TURBINE

in cea mai bună și aprobată executare și cu efect cel mai mare și avantajos.

SI 50—60 III.

Valorizare de nisip!

Cine are nisip mult să ceară în interesul propriu următoarele cataloage și prospecte:

F. 3. Forme și unelte pentru pregătirea articolelor de beton.
F. A. Fabricarea țiglei de beton orânduită la lucru de mână.
Cs. G. 4. Fabricarea țiglei de ciment pentru lucru de mână.
B. B. 1. Fabricarea blocurilor de beton.
C. S. 1. Fabricarea tablelor mozaic și ciment.

Să ceară totodată examinarea gratuită a nisipului, mergerea la fața locului a inginerului nostru și să examineze mașinile noastre de valorizare nisipului.

SZÁNTÓ és BECK, ingineri Fabrică de mașini pentru industria de nisip.
BUDAPEST, VIII., Viola-utca 7 szam.

THE VERA

American Shoe

Cele mai perfecte

Cele mai comode

și mai durabile

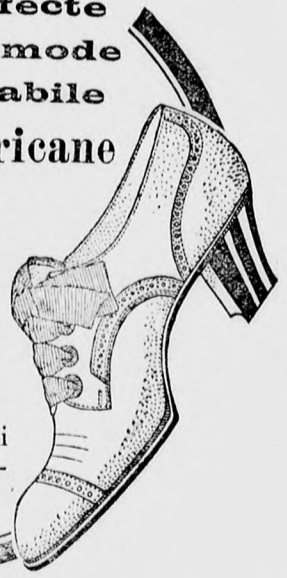
ghete americane

Gesellschaft Schuhfabrik

din timpul modern pentru dame, domni și copii se află numai în asortimentul prăvăliei de ghete, pălării și articlii de modă pentru bărbați alui

Made by
Rice & Hutchins
Boston, Mass. U.S.A.

BUCHSBAUM és T-sa

ARAD. Telefon 442.

Cereți prospect!

(Bz 233)